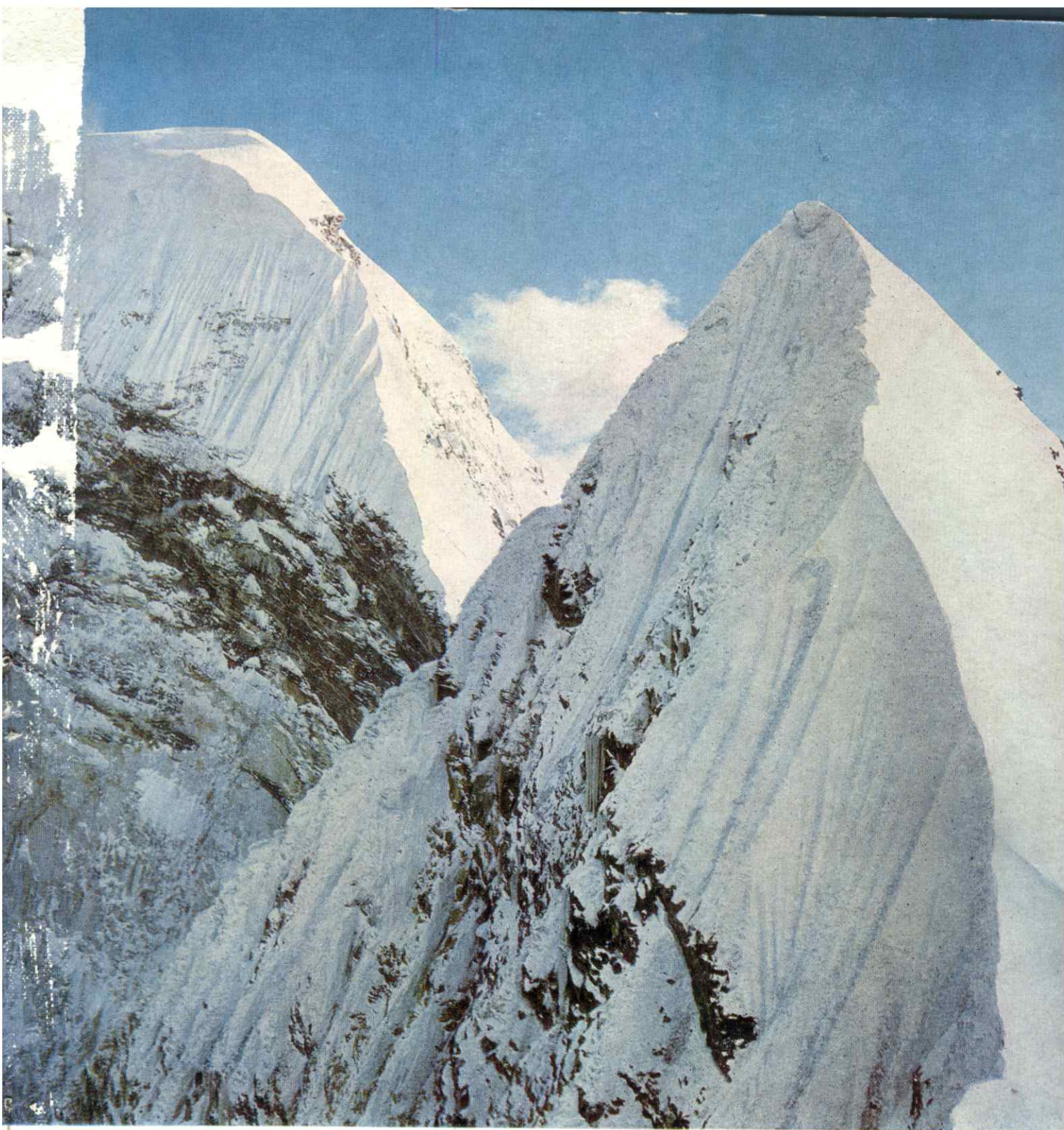
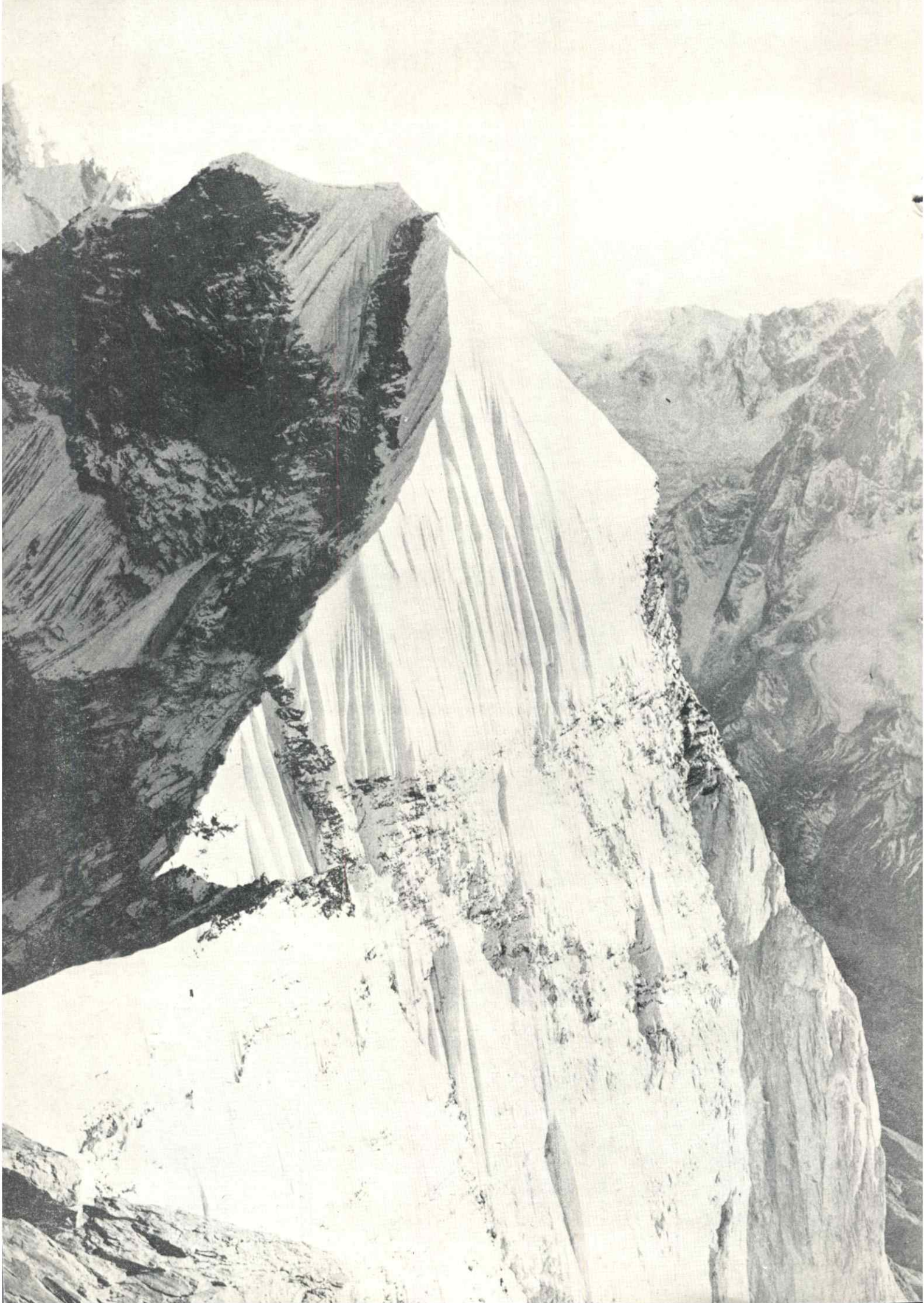

GARHWAL HIMALAYA 1979

**Československá horolezecká výprava
HO TJ Banka Praha**

**Czechoslovak expedition by the Mountai-
neering Club of the State Bank Prague**

garhwal himalaya

1979

informační bulletin výpravy

Textová redakce: Dr Jan STRÁSKÝ

Foto, mapy, grafy: Ing Zdeněk LUKEŠ

Vydala TJ SLOVAN SBČS PRAHA

Jen pro vnitřní potřebu

Na titulní straně: Pohled z nižšího vrcholu dvojčoty /cca 6 500 m/ na její vyšší vrchol /6 556 m/ a severní hřeben pokračující na Bhagíráthi I /6 856 m/
On the front page: View from the lower peak of the double high spot /abt 6 500 m/ over its higher peak /6 556 m/ and the northern ridge extending as far as Bhagíráthi I /6 856 m/

Na straně 2: Pohled z Bhagíráthi II /6 512 m/ na Bhagíráthi III /6 456 m/. Severním ledovým hřebenem vede ze sedla mezi štíty československý prvovýstup. Kolmé západní srázy výšky přes 1 000 m spadají k ledovci Gangotri.
On page 2: View from Bhagíráthi II /6 512 m/ on Bhagíráthi III /6 456 m/. The first ascent of our expedition was made through the northern glacial ridge from the saddle between the peaks. Vertical steep hills in the west in the altitude over 1 000 m reach the Gangotri glacier

OBSAH

C O N T E N T S - I N H A L T

Úvodem Introduction - Vorwort	Z.Lukeš	str.5
Sponsoři výpravy Sponsors of the expedition - Paten der Expedition		7
Členové výpravy Members of the expedition - Mitglieder der Expedition		9
Trasa přesunu Route taken on the journey - Reiseroute	J.Stráský	13
Jak to bylo v Himálajích How it was in the Himalaya - Wie es im Himalaja war	J.Stráský	18
Horolezecké zhodnocení Mountaineering valuation - Einschätzung des Bergsteigens	Z.Lukeš- L.Páleníček	30
Materiální vybavení Material equipment - Materialausstattung	B.Kuklová- Z.Lukeš	35
Lékařské zhodnocení Medical estimation - Aerztliches Gutachten	K.Kašpar	38
Přírodovědecké zhodnocení Natural historical valuation - Naturwissenschaftliche Bewertung	I.Brdička	41
Auto Avia 30 N - SJ Boxvan Avia 30N-SJ - Lastwagen Avia 30N-SJ	T.Šantavý	45
Resume Summary - Resümee		47
Publikace o výpravě Publication on the expedition - Publika- tion über die Expedition		61

ÚVODEM....

Když jsme v létě 1978 začali uvažovat o uspořádání oddílové akce expedičního charakteru, stáli jsme před složitou otázkou profilu a cíle výpravy. Náš teprve tři roky existující oddíl, stavějící svou budoucnost na vlastních odchovancích, měl ve svém středu jen několik starších, zkušenějších lezců. Proto jsme pokládali za optimální technicky náročnější, ale nižší štít v "teplých" horách a doplnění vlastního kádru výpravy několika zkušenějšími kamarády. Volba padla na vrchol Paba Tangi, vysoký 6 513 m ve Váchanském Hindúkuši na území Afghánistánu.

Přestože cíl musel být pro zamítavé stanovisko afghánské strany v květnu 1979 měsíc před plánovaným odjezdem změněn, ukázala se koncepce výpravy správná. Složitým, časově i organizačně velmi náročným postupem byl cíl výpravy přesunut na pomonzunové období 1979 do Garhwalského Himálaje v Indii. Jako třetí variantu nabízených štítů se nám podařilo získat povolení na štít Bhagíra-thi Parbat až přímo na Indian Mountaineering Foundation v Delhi. Charakter i výška tohoto štítu plně odpovídala lezeckým schopnostem účastníků i plánovanému alpskému stylu výstupů. I volba přízvaných spolulezců se ukázala správná - o tom nejlépe svědčí fakt, že po expedici se jich většina stala členy našeho oddílu.

Počet účastníků expedice byl doplněn z nehorolezeckých řad ještě lékařem a biologem, rovněž dobrými přáteli, kteří byli tmelícím elementem a s nároky, které byly plně v zájmu výpravy.

A když s odstupem hodnotíme výsledky výpravy, musíme konstatovat, že byla i přes časovou tíseň při plnění horolezeckého programu úspěšná. Vždyť ze čtyř štítů skupiny Bhagíra-thi zdolali členové výpravy během jediného týdne tři vrcholy v nadmořských výškách kolem 6 500 m, a to převážně dosud nepodniknutými cestami - prvovýstupy. Jejich technická obtížnost byla oceněna zařazením prvovýstupu severním hřebenem Bhagíra-thi III /6 452 m/ mezi "výstupy roku 1979" VHS ČUV ČSTV v kategorii velehor nad 6 000 m. Lze jen oprávněně litovat, že z časových důvodů nebylo možno již dobře aklimatizovaným horolezcům zopakovat pokus o dosud panenský nejvyšší štít skupiny - Bhagíra-thi I /6 856 m/.

Výprava byla úspěšná i po společensko-politické stránce. Přes složité politické poměry v zemích Malé a Střední Asie dobře reprezentovala naši vlast. Přivezla významný filmový, fotografický a publikační materiál, kterým ve formě tří televizních filmů, diapřednášek a publikovaných článků v našem i zahraničním tisku seznamuje širokou obec i horolezce celého světa s úspěšnou horolezeckou i kulturně-poznávací činností.

I když většinu nákladů hradila výprava z vlastní brigádnické činnosti, je naší milou povinností poděkovat na tomto místě hlavním sponzorům výpravy - FZO Motokov, FZO Technoexport a n.p. Avia, i všem ostatním, kteří přispěli k úspěšnému průběhu výpravy.

Naše výprava plně potvrdila akceschopnost a vysokou společenskou prospěšnost malých expedic, které za minimálních nákladů přispívají k dobrému jménu Československa ve světě.

Ing Zdeněk LUKEŠ
vedoucí výpravy

SPONSORI VÝPRAVY

Na zajištění výpravy se podílely především tyto podniky a organizace:

MOTOKOV, podnik zahraničního obchodu, Praha

TECHNOEXPORT, podnik zahraničního obchodu, Praha

AVIA, n.p., závod Praha a Brno

a dále

Becherovka, Karlovy Vary

Československé automobilové závody, g.ř., Praha

Československé státní lázně, Karlovy Vary

Čokoládovny, Praha

Galerie umění, Karlovy Vary

Kancelářské stroje Praha

Karlovarské muzeum Karlovy Vary

Karlovarský porcelán Karlovy Vary

Mrazírny, Praha

Plastimat Liberec

Plynostav Pardubice

Potraviny Praha

Pragounion Praha

Pražské cukrovary Praha

Pražské mlýny a pekárny Praha

Rudý říjen Otrokovice

Sklárny Kavalier

Služby Karlovy Vary

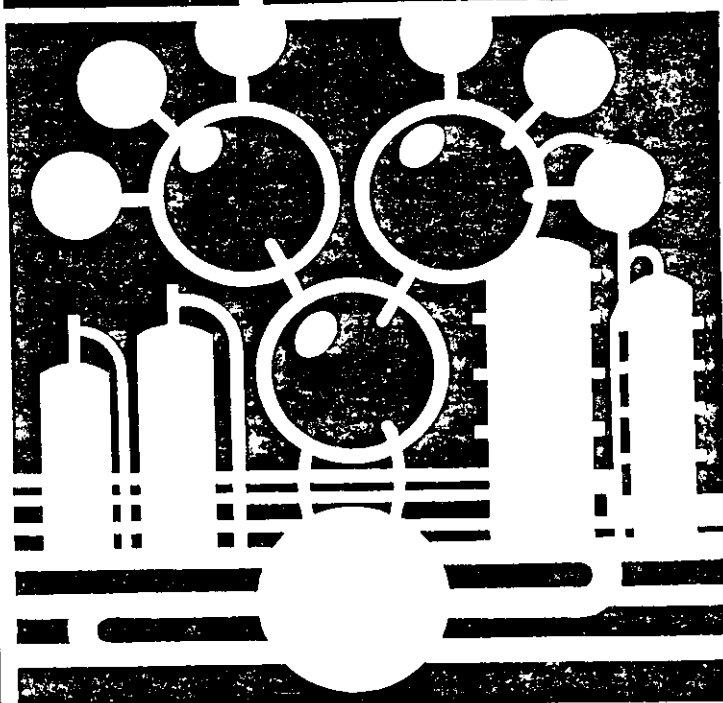
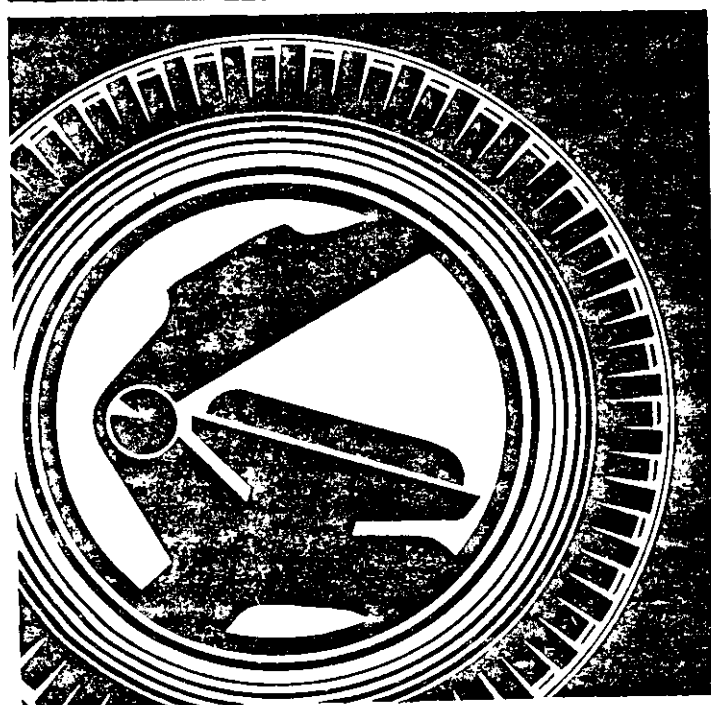
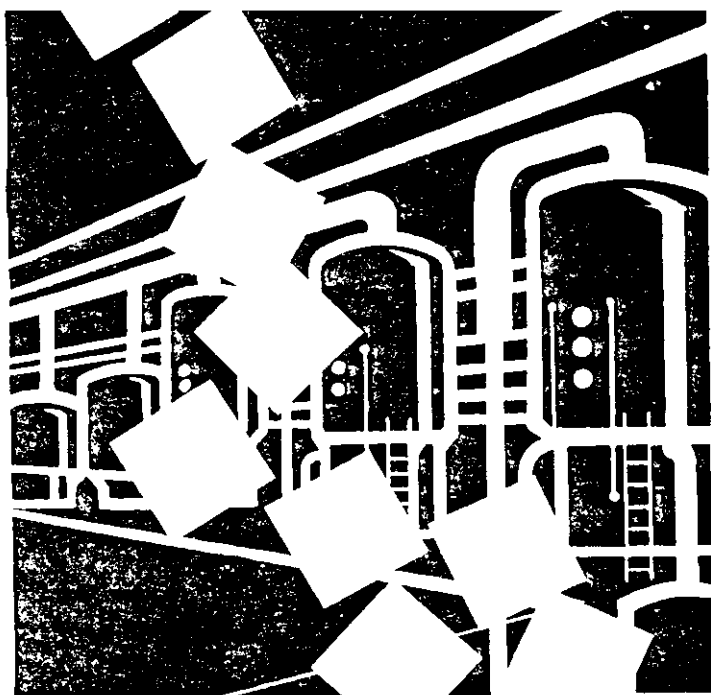
Středočeské pivovary závod Rakovník

Tukový průmysl g.ř. Praha

Unichem g.ř. Pardubice

Vitana závod Byšice

Západočeské pivovary, závod Prazdroj Plzeň

CHEPOS

CHEMICAL, PETROCHEMICAL, RUBBER AND FOODSTUFF ENGINEERING

Crude oil processing works ● Basic petro-chemical raw material producing works ● Synthesis plants ● Air separating plants ● Works and equipment for production of synthetic rubber, of automobile tyres, bicycle tyres, etc. ● Beet and cane sugar factory equipment ● Sugar refineries and silos ● Plants and equipment for beer and malt production

TECHNOEXPORT PRAHA
Foreign Trade Company Limited
Václavské nám. 1, 113 34 Praha 1
Czechoslovakia

ČLENOVÉ VÝPRAVY

B R D I Č K A Ivan, RSDr, 36 let, vědecký pracovník Karlovarského musea, 2 děti, v expedici: vědecký pracovník

H I L B E R T Pavel, 36 let, zaměstnanec Pražské stavební obnovy, 3 děti, horolezecké výstupy v Alpách, na Pamiru, v Hoggaru, v expedici: horolezec, řidič

J E R H O T Karel, 33 let, zaměstnanec Pražské stavební obnovy, 3 děti, horolezecké výstupy v Alpách, v expedici: horolezec

K A Š P A R Karel, MUDr, 33 let, chirurg nemocnice v Karlových Varech, 2 děti, v expedici: lékař výpravy

K R O U P O V Á Božena, 38 let, kameramanka Čs. televise Praha, v expedici: kameramanka

K U K L O V Á Božena, Ing, 30 let ekonomka Státní banky čs. v Praze, v expedici: hospodářka výpravy, kuchařka

L U K E Š Zdeněk, Ing, 36 let, projektant SÚRPMO Praha, 1 dítě, horolezecké výstupy v Alpách, na Kavkaze a na Balkáně, zimní hřebenové přechody v Tatrách /výstup roku 1974/, ve Fagaraši, Pirinu a Retezatu, v expedici: vedoucí, horolezec, fotograf

P Á L E N Í Č E K Leopold, Ing, zasloužilý mistr sportu, 38 let, zaměstnanec Podniku služeb mládeže SSM Praha, 1 dítě, horolezecké výstupy: Himálaj, Hindúkuš, Yosemite, Hoggar, Aljaška, Kavkaz, Pamir, Alpy; výstupy roku: 1972 /Ríglové sedlo/, 1973 /Rohový hřeben/, 1974 /Gumbaz-e-Safed a El Capitan/, 1975 /V.Javorová věž/, 1976 /Makalu/, v expedici: technický zástupce vedoucího, horolezec, řidič

S T R Á S K Ý Jan, PhDr, 39 let, ekonom Státní banky čs. v Praze, 2 děti, hřebenové přechody ve Velkém Atlase, na Kavkaze, v Alpách a v Pyrenejích, v expedici: organizační zástupce vedoucího, horolezec, řidič

Š A N T A V Ý Tomáš, Ing arch, 28 let, projektant SÚRPMO Praha, 1 dítě, horolezecké výstupy v Alpách, v Pyrenejích a na Kavkaze, v expedici: horolezec, řidič

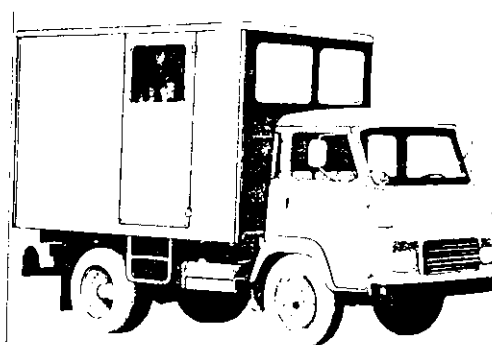
V I T H A Jiří, Ing, 30 let, ekonom UNICHEM Pardubice, 1 dítě, horolezecké výstupy v Tatrách, v expedici: horolezec, řidič

WITH **AVIA**

ALL OVER

THE WORLD

Export
MOTOKOV

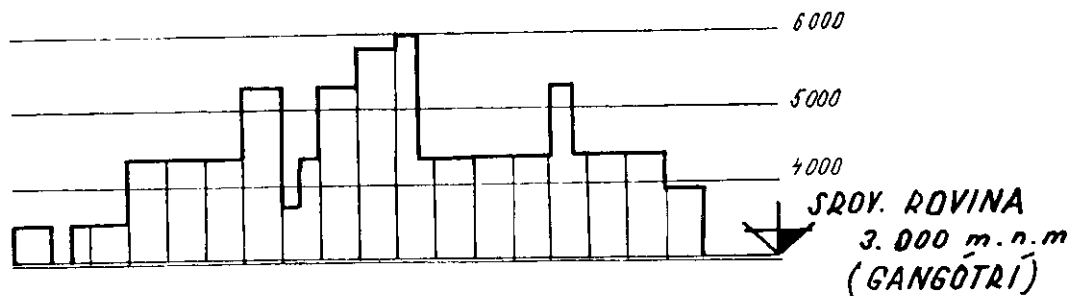
praha

CZECHOSLOVAKIA

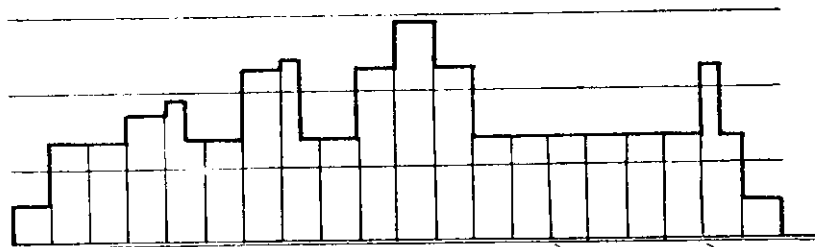
VÝŠKOVÉ GRAFY ÚČASTNÍKŮ EXPEDICE (NAD GANGÓTRÍM)

VÝŠKY : 1 : 100 000

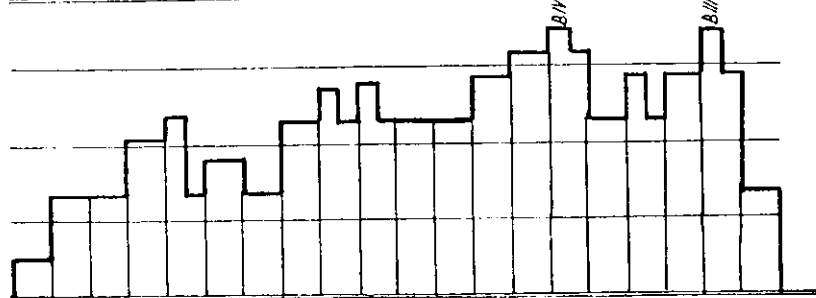
BRDIČKA

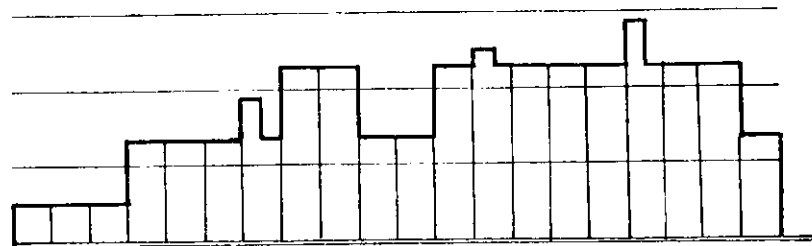
HILBERT

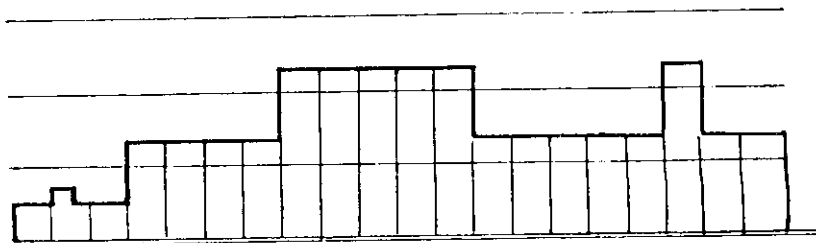
JERHOT

KASPAR

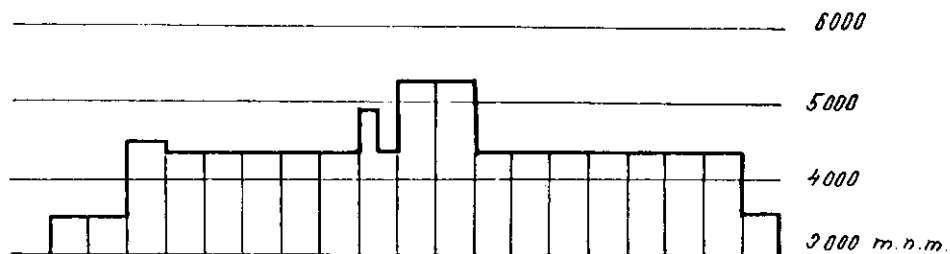

KROUPOVÁ

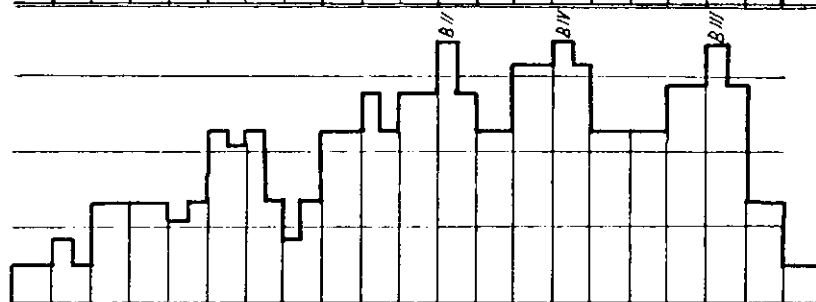

20.9.	21.9.	22.9.	23.9.	24.9.	25.9.	26.9.	27.9.	28.9.	29.9.	30.9.	1.10.	2.10.	3.10.	4.10.	5.10.	6.10.	7.10.	8.10.	9.10.
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

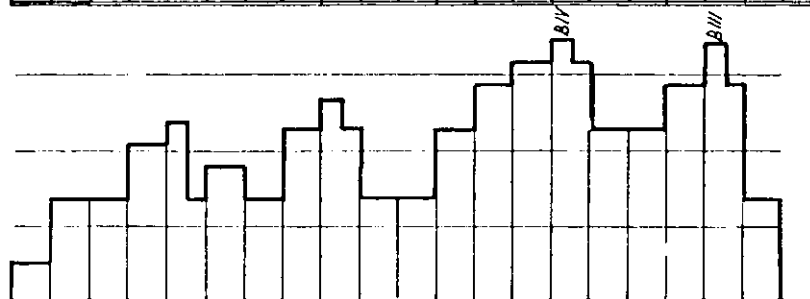
KUKLOVÁ

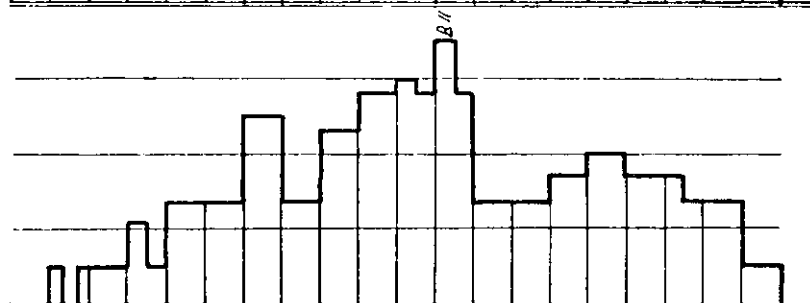
LUKEŠ

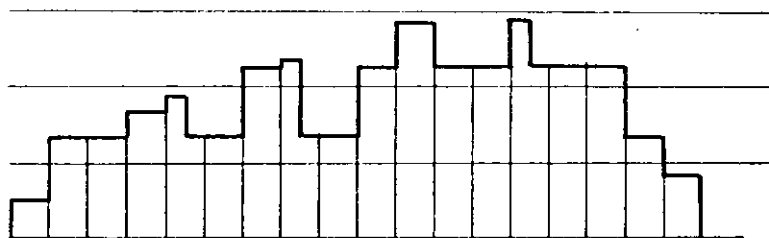
PALENÍČEK

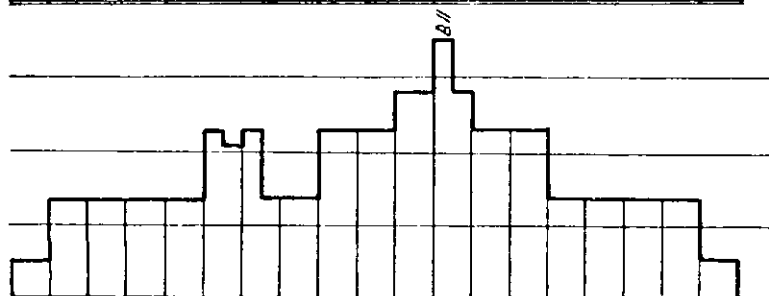
STRÁSKÝ

ŠANTAVÝ

VITHA

20.9. 21.9. 22.9. 23.9. 24.9. 25.9. 26.9. 27.9. 28.9. 29.9. 30.9. 1.10. 2.10. 3.10. 4.10. 5.10. 6.10. 7.10. 8.10. 9.10. 10.10.

TRASA PŘESUNU

V soudobém světě je již téměř pravidlem, že trasu mimo Evropu neurčují cestovatelé, ale převážně politické okolnosti. Ty nejprve posunuly náš cíl z Afghanistanu do Indie a pak také upravovaly naši trasu přesunu. Poněvadž zatím neexistuje kvalifikovaná poradenská služba, která by s jistou zárukou doporučovala nejbezpečnější trasu, rozhoduje se podle kusých zpráv, jejichž spolehlivost je přinejmenším nestejná. Jak známo, tyto zprávy plní i jiné účely než poskytovat orientaci náhodným návštěvníkům.

Poněvadž jsme časem došli k přesvědčení, že každá trasa bude nebezpečná a nadto některé nemožné a neprůjezdné, zpracovali jsme několik variant, jimž bylo společné dosažení hlavního města Indie. Z nich jsme vyloučili nejprve přesun po Sovětském svazu, ostatní byly připraveny k bezprostřední volbě během cesty. Již to poněkud komplikovalo koordinaci obou částí výpravy - 7 členů, kteří cestovali do Indie po ose automobilu Avia a 4 členů, kteří cestovali do Indie letadlem.

Na 7 000 km dlouhé - to je nejkratší možné - trase po Asii z Istanbulu do Delhi se v období našeho přesunu vyskytovaly především tyto politické překážky:

- a/ zvýšená teroristická činnost v Turecku, zejména ve východní Anadolii
- b/ oživení dlouhodobých národnostních konfliktů v Kurdistánu, tedy ve východním Turecku a severozápadním Íránu
- c/ série incidentů na irácko-iránských hranicích, hrozící přerůst ve vojenský konflikt
- d/ neúplná volnost pohybu v těsně porevolučních režimech v Íránu a Afghanistanu
- e/ trvajících napětí v indicko-pákistánských vztazích.

Některé tyto překážky bylo nutno respektovat, jiné bylo nutno překonat s předem těžko odhadnutelným rizikem, všechny vyvolávaly naše obavy a nakonec se z vybraných všechny překonat podařilo a tak jsme bez vážných incidentů a bez újmy na zdraví účastníků i majetku výpravy absolvovali celkem 24 000 km dlouhou trasu s postupným projetím následujícími zeměmi: Československo, Maďarsko, Jugoslávie, Bulharsko, Turecko, Sýrie, Irák, Írán, Pákistán, Indie, Pákistán, Afghanistan, Írán, Turecko, Bulharsko, Jugoslávie, Maďarsko a Československo.

31 denní cestu dlouhou 14 000 km z Prahy do Delhi absolvovali Brdička, Hilbert, Kroupová, Kuklová, Kašpar, Páleníček a Stráský, cestu Delhi-Agra-Jaipur-Delhi absolvovali výše jmenovaní s výjimkou Páleníčka a nad to Jerhot a Vitha, cestu do hor všichni jmenovaní s Lukešem a Šantavým, důstojníkem a manželi Schwarzovými, cestu z hor všech 11 členů výpravy a 16 denní cestu dlouhou 8 000 km z Delhi do Prahy absolvovalo 9 členů výpravy /s výjimkou Hilberta a Jerhota/.

Průběh cesty v jednotlivých dnech:

- 4.8. Odjezd z Prahy ve 13 hodin s využitím dálnice do Brna a s večeří v Břeclavi.
- 5.8. Půlnoc minula během čtyřhodinového jednání na čs.-maďarské hranici. V ranních hodinách jsme projeli Budapeští a odpoledne Bělehradem. Spíme u dálnice před Niší.
- 6.8. Po delší zastávce v Sofii nocujeme poblíž bulharsko-tureckých hranic.
- 7.8. Na tureckých hranicích vykládáme celý náklad. Po vykoupání u "prvního" moře jsme odpoledne v Istanbulu, kde nocujeme.
- 8.8. Téměř celý den věnujeme prohlídce Istanbulu, večer dojíždíme k Izmitu.
- 9.8. Navštěvujeme Bursu a nocujeme v Dardanelské úžině.
- 10.8. Po návštěvě Troji následuje dlouhý přesun k Pergamonu a noc těsně za Smyrnou.
- 11.8. Dopoledne ještě trávíme na západním pobřeží Turecka; navštěvujeme Selcuk, Efes, letovisko Kusadasi a odpoledne již vnitrozemskou přírodní zajímavost Pamukkale. Spíme na náměstí malého městečka Burduru.
- 12.8. Absolvujeme jednu z nejkrásnějších tras nejprve k moři a pak po jihoturecké riviéře - Antalya, Alanya, Anamur - nocujeme u moře v Ovaciku.
- 13.8. Přes Mersin a Iskanderum se dostáváme do pouštní oblasti a spíme těsně za turecko-syrskou hranicí.
- 14.8. V Sýrii jsme den a dvě noci. Navštěvujeme jediné velké syrské město na trase - Aleppo. Pouští se dostáváme k Eufratu a při něm až k iráckým hranicím v Abu Kemal.
- 15.8. Nepříjemným pouštním úsekem se dostáváme na hlavní silnici a po ní do Bagádu, kde nocujeme na parkovišti.

- 16.8. Dopoledne věnujeme prohlídce Bagdádu, odpoledne se stavíme v Babylonu a spíme u džuje uprostřed pouště.
- 17.8. Ráno navštěvujeme Ur, odpoledne projíždíme Basrou a po přeplavení přes Šat el Arab dosahujeme irácko-iránské hranice. Pro nedostatky ve vstupní dokumentaci jsme vráceni do Basry.
- 18.8. Úřady v Basře nás vracejí až do Abu Kemal na syrsko-iráckou hranici. Večer vyjíždíme směrem na Bagdád.
- 19.8. Před polednem dosahujeme Bagdádu, kde nám i naše zastupitelství radí cestu do Abu Kemal. Do večera se dostáváme až do pohraničního pouštního úseku.
- 20.8. Vyřizujeme formality v Abu Kemal a vracíme se zpět. Večeříme u Bagdádu a pokračujeme celou noc k Basře.
- 21.8. Na iránské straně hranic vykládáme celé auto. Po překonání prvního horského hřebene dosahujeme do večera Behbehánu, kde spíme u restaurace.
- 22.8. Po dopoledním přesunu trávíme odpoledne v Šírázu, kde se večer a přes noc dostáváme do konfliktu s revolučními gardami.
- 23.8. Dopoledne si prohlédneme Persepolis a do večera překonáváme další horské partie s jedinými nekvalitními silnicemi iránské části "jižní trasy". Nocujeme u hlavní silnice v Yazdu.
- 24.8. Dlouhý rychlý přesun vede přes Kerman do pouštní oblasti 150 km před Zahedán. Nocujeme u vojenské posádky.
- 25.8. Celý den opravujeme čerpadlo Avie, večer nás odtahují do Zahedánu.
- 26.8. Celý den nám opravují čerpadlo v Zahedánu, kde opět spíme.
- 27.8. Brzy dopoledne překonáváme iránsko-pákistánskou hranici a na ní konflikt v souvislosti s karnetem. Celý den a noc absolvujeme pouštní úsek s nejnekvalitnější silnicí celé trasy v oblasti Quetty.
- 28.8. Po lepších silnicích se dostáváme do povodí Indu a nocujeme na hrázi u Larnaky.
- 29.8. Navštěvujeme Mohenjodaro. Před polednem nastupujeme dlouhý přesun do Lahore, který trvá až do příštího rána.
- 30.8. K vystavení nového karnetu v Lahore potřebujeme potvrzení čs.zastupitelství v Islámabádu, kam večer dojíždíme. Potvrzení nám slíbí na následující den.
- 31.8. Vystavení potvrzení se odkládá na večer. Jedeme do Ravalpindi a Taxily. Potvrzení dostaneme ráno.
- 1.9. S potvrzením odjíždíme do Lahore a nocujeme v parku poblíž

Velké mešity.

- 2.9. S novým karnetem překračujeme pákistánsko-indickou hranici a po prohlídce Amritzaru se přesouváme k Delhi. Noční přesun byl zastaven pro nedostatek nafty.
- 3.9. V Panapatu získáváme dopoledne potvrzení na 20 l nafty a nato i naftu. Po poledni dojíždíme do Delhi a zabydlujeme se na čs.velvyslanectví.
- 4.9. Zahajujeme jednání s čs.konzulátem, s obchodním oddělením /plnění propagačních úkolů/ a s indickým horolezeckým svazem /o vstup do hor/.
- 5.9. Ve volném čase mezi jednáními si prohlížíme společně Kutab Minar.
- 6.9. Delhi: přilétají Jerhot a Vitha. Navštívujeme společně zoologickou zahradu. Odpoledne vyjíždíme na třídní výlet do Agra a Jaipuru.
- 7.9. Téměř celý den věnujeme Agra: pevnosti, městu, Taj Mahalu. Večer odjíždíme směrem k Jaipuru a spíme v polopoušti.
- 8.9. Dopoledne trávíme v Jaipuru, do večera se vracíme do Delhi.
- 9.-12.9. Delhi - čekáme na vyřízení formalit.
- 13.9. Dostáváme povolení do hor. Odpoledne přilétají Lukeš a Šantavý.
- 14.9. - 17.10. Přesun z Delhi do hor /Aví za obec Bukhi, dále přes Gangotri do základního tábora/, plnění vlastního sportovního cíle a návrat do Delhi, příprava na zpáteční cestu /viz samostatná část/
- 18.10. V podvečer opouštíme Delhi, kde necháváme Hilberta a Jerhota, kteří do Prahy poletí a nocujeme před Amritzarem.
- 19.10. Po prohlídce Amritzaru překračujeme hranice do Pákistánu. V Lahore je svátek, musíme čekat kvůli karnetu do zítřka. Prohlížíme si město a nocujeme v parku, Lukeš a Vitha na ulici.
- 20.10. Jednání v Lahore se protáhlo do odpoledne, kdy s nepořízenou odjíždíme. Projíždíme Ravalpindi a před ránem na chvíli uléháme v Pešávaru.
- 21.10. Dopoledne jsme ve "státečku" Landykotár a do večera se dostáváme po překonání pákistánsko-afghánských hranic do Kábulu, kde spíme před Českým klubem.

- 22.10. Kábul: prohlídka a vyjednávání dalšího přesunu
- 23.10. Za doprovodu armády opouštíme v koloně Kábul a do večera se dostáváme do Kandaháru.
- 24.10. Kolona se dopoledne přesunuje k Farahrodu, kde nuceně nocuje.
- 25.10. Kolona se přesunuje do Herátu, kde nocujeme s bulharskými přáteli.
- 26.10. Již mimo kolonu se dostáváme na afghánsko-iránské hranice a jedeme celou noc přes Mashad k Teheránu.
- 27.10. V poledne dosahujeme Teheránu, kde spíme na čs.obchodním zastupitelství.
- 28.10. Až do večera si prohlížíme Teherán a na noc vyjíždíme k tureckým hranicím.
- 29.10. V dopoledních hodinách překračujeme iránsko-turecké hranice a horským terénem Kurdistánu míříme do vnitrozemí. Spíme na silnici u "motelu".
- 30.10. Po celodenní jízdě dosahujeme ve dvě hodiny po půlnoci An-kary.
- 31.10. Po jednání na čs.obchodním zastupitelství a krátké prohlídce města dorážíme večer do Istanbulu, kde nocujeme ve Zlatém rohu.
- 1.11. Po dopolední deštivé prohlídce Istanbulu vyrážíme do Evropy. Večer přejíždíme turecko-bulharské hranice, večeříme v Bulharsku a v noci projíždíme Sofií.
- 2.11. V časných ranních hodinách překračujeme bulharsko-jugoslávskou hranici, po poledni míjíme Bělehrad, večer jsme v Budapešti a kolem půlnoci vstupujeme na území Československa.
- 3.11. Ráno jsme v Pardubicích, kde vystupují Páleníček a Vitha, posnídáme v Kutné Hoře a v poledne jsme v Praze.

jak to bylo v Himálajích

Náš horolezecký cíl se nalézal na území Indie ve státě Uttarpradeš v Západních Himálajích - Garhwalu nad pramenem Bhagírathi-Gangy. Povolení znělo na Bhagírathi-Parbat, použité mapy rozlišovaly v dané oblasti vrcholy Bhagírathi I, II a III.

A. Přesun po silniční síti

Z Dolní do Rishikeshi /250 km/ vedla kvalitní silnice kultivovanou úrodnou, převážně rovnou krajinou s hustým osídlením.

Z Rishikeshi do Gangotri /260 km/ vedla horská, převážně prašná silnice, na níž rychlost přesunu jen málokde přesahovala průměr 30 km/hod. Silnice nejprve překonává okrajový horský hřeben k městečku Tehri /do tohoto města se lze dostat několika variantami silnic/ a pak převážně sleduje tok řeky Bhagírathi-Gangy. Až po okresní město Uttarkashi /z Rishikeshi asi 150 km/ je krajina poměrně osídlená, členitá a i v horských úsecích pilně obdělávaná. Z Uttarkashi /nadmoř.výška 1400 m/ vede silnice téměř výhradně údolím řeky a spojuje především tato místa: Bhatwari - Dabrani - Harsil - Lanka - Bhaironghati - Gangotri, z čehož Bhatwari a Harsil jsou větší místa se základní obchodní sítí, lékařskou a policejní službou a vojenskými posádkami. Zemědělské produkty - jako doplněk stravy výpravy nebo potravu pro nosiče - lze kupovat i v menších osadách.

Za normálních podmínek lze do Gangotri dojet jakýmkoliv vozidlem a zároveň je až do této obce vedena hromadná autobusová doprava. Vzhledem k mimořádně prudkým monzunovým deštům v létě 1978 byla silnice silně poškozena - podle tiskových zpráv dokonce na 100 místech. V době našeho průjezdu se na silnici intenzivně pracovalo a přesto byla silnice průběžně sjízdná jen k obci Bukhi /asi 44 km za Uttarkashi/, při návratu z hor do obce Gangnani /o 4 km dál/. V úseku Gangnani-Dabrani se v době monzunů utrhla část hory a přehradila řeku, čímž zvýšila hladinu vody asi o 20 m a 5 km silnice zůstalo pod hladinou řeky. Úsek Bukhi-Dabrani - po návratu z hor Dabrani-Gangnani - v délce 9 km /event.5 km/ byl nesjízdný a bylo nutno jej překonat stezkou v délce 13 km převážně v úbočí údolí, která není sjízdná žádným motorovým vozidlem. Vozidlo jsme po vylo-

žení nákladu u Bukhi na dobu pobytu v horách uložili na vojenské stanici v Bhatwari. Přepravu nákladů z Bukhi po obcházce do Dabrani zajišťovali zpoloviny naši nosiči, zpoloviny členové expedice vlastními silami. Z Dabrani do Lanky jezdí autobusy, které zastihla přírodní katastrofa nad zatopeným úsekem silnice. Rovněž se zde pohybují civilní jeepy a vojenská vozidla. Vzhledem k mimořádným podmínkám je velmi obtížné vyjednávání ceny, která je na tomto 40 km dlouhém úseku několikanásobně vyšší než na srovnatelném úseku v jiné části Indie. Mezi Lankou a Bhaironghati je hluboký kaňon horského přítoku Bhagíráthi, který silnice překonávala po exponovaném řetězovém mostě, jehož zbytky jsou tu patrné. Nezjistili jsme, kdy byl tento most zničen, ale domníváme se, že to nebylo v souvislosti s monzuny 1978, ale dříve. Zničený most je nutno obejít výhradně pěšky přes rokli v délce 1,6 km. Na tomto místě se zdržuje několik nosičů, kteří poskytují služby především poutníkům k pramenům Gangy. Zbývajících 10 km do Gangotri zatím dopravně zajišťují poslední dva autobusy, když se jediný jeep v této oblasti během našeho pobytu v horách zřítíl do propasti a stal nepoužitelným.

B. Přesun k základnímu táboru

Pro naši oblast horolezeckého působení bylo prakticky ke zřízení základního tábora vhodné jediné místo - horská louka Nandanban /4337 m/, kde se z boku do morénou zasypaného ledovce Gangotri včleňuje ledovec Chaturangi. Během našeho pobytu se na tomto místě vystřídaly ještě dvě další expedice. Rozsáhlá louka je poslední travnatou plochou, prostoupenou kameny a skalními úlomky a poslední zdroj pitné vody z malého potůčku, protékající plošinou, který ovšem každou noc zamrzal. Pro malý stav vody bylo nutno odbírat vodu v místě, kde potůček stéká s úbočí Bhagíráthi na plošinu - asi 15 minut pěší cesty.

Louka Nandanban je vzdálena asi 27 km od Gangotri s převýšením 1 300 m, které je na celé trase nerovnoměrně rozděleno. Úsek se dělí na dva denní pochody tak, že se nocuje po zdolání kratší a pohodlnější "poloviny" na Bhojbáze, což je poslední sezonně osídlené místo s hinduistickou svatyní.

Na Bhojbáze lze dostat zdarma místní kořeněný čaj, s povolením správce svatyně /v době naší návštěvy Lal Baba/ lze v ohraženém prostoru stanovat a připravovat stravu. Toto místo je posledním cílem hinduistické kultovní pouti k pramenům Gangy a je v před i pomonzunovém období poměrně hojně navštěvováno /asi 10 poutníků denně/. Poblíž Bhojbázy je hrob českého horolezce, juniorského reprezentanta ČSSR Pavla Schwarze, který zde zemřel 11.7.1979. Hrob byl upraven s naším přispěním rodiči zesnulého, kteří sem s námi z Delhi přicestovali.

Až sem a ještě další 4 km - k výronu Bhaqírathi z ledovce Gangotri, zvanému Gaumukh /Kravská tlama/ - vede pohodlná cesta na úrovni "tatranské magistrály". Poblíž Gaumukhu stál výcvikový horolezecký tábor indického horolezeckého svazu. Další úsek, zahrnující výšvih na úroveň ledovce, členitý průchod morénou zakrývající ledovec a průchod podél strmé stěny s neustálým spadem kamenů zakončený výšvihem na parovinu horské louky Nandanban, probíhal prakticky bez cesty a kladl vysoké nároky především na nosiče.

Kromě pohraniční stanice Bhatwari, odkud se do příhraniční oblasti pouští vozidla i osoby na jmenovité povolení, je policejní stanice ještě v Gangotri. Potvrzení o škodách a ztrátách během operace v horách nám však vydala až policejní prefektura v Uttarkashi. Posledním místem s lékařskou službou byl Harsil.

C. Nosiči

Cennou pomoc při zajišťování expediční činnosti v této oblasti poskytl Nehruův horolezecký institut v Uttarkashi. Předně je zde možno získat přechodné ubytování za nízkou cenu v ubytovně institutu cca pro 20 osob. Pracovníci institutu ochotně poradí ve všech ostatních otázkách. Dokumentace o dosavadní horolezecké činnosti v této oblasti však dosud není na žádoucí úrovni a rovněž mapové vybavení je nedostatečné.

Pracovníci institutu doporučili nábor nosičů přímo v Uttarkashi, což se zvláště vzhledem k přerušení silnice ukázalo jako žádoucí. Dodatečně jsme zjistili, že omezený počet nosičů bylo možno získat i výš, dokonce i v Gangotri, ale nikoliv v počtu potřebném pro naši - byť malou - expedici.

Kromě osobních zavazadel jsme měli 33 zavazadel o váze 25-30 kg. Možnost získání 33 nosičů byla i v Uttarkashi s počtem

20 000 obyvatel vyloučena. Pro snazší organizaci přesunu jsme se dohodli na náboru polovičního počtu nosičů s tím, že při překonání obou úseků s přerušenou silnicí vypomohou členové expedice a v úseku Gangotri-základní tábor půjdou nosiči dvakrát.

Při vlastním náboru nám pomáhal pan Rawat z Nehruova horolezeckého institutu, s nímž jsme nejprve dohodli podmínky: 17 nosičů na 7 dní /dva dny přesunu do Gangotri, dvakrát dva dny z Gangotri do základního tábora a jeden den na cestu ze základního tábora do Gangotri bez zátěže/ s platem 17 rupií na den a se stravou. Na místním úřadě v Uttarkashi jsme nejprve získali povolení k náboru, který jsme prováděli přímo na náměstí nejprve výběrem sirdára a pak registrací jím přivedených nosičů. 15 ze získaných nosičů neumělo psát a potvrdilo formulář představující osobní smlouvu s Nehruovým horolezeckým institutem otiskem palce. Získání nosičů nebylo snadnou záležitostí a trvalo 24 hodin. Pak jsme na místním správním úřadě obstarali potvrzení smluv a povolení pro nosiče ke vstupu do pohraničního pásma. Nato jsme je odvezli Avii k obci Bukhi a přidělili jim zavazadla.

Rovněž stravu pro nosiče jsme obstarali podle doporučení pana Pawata. K československému cukru a mouce jsme obstarali v Uttarkashi olej, cibuli a koření, v Bhatwari chybějící mouku, v Dhrali a v Harsilu brambory. Celková váha stravy pro nosiče na dohodnutých 7 dní činila 160 kg, které byly ovšem k našim zavazadlům navíc a nosiči si je podle pokynů sirdára přidávali k našim 25-30 kg těžkým zavazadlům. Kromě toho jsme jim platili cigarety a autobusové jízdné pro cestu tam i zpět. Pracovní výkony nosičů jsme podporovali různými sladkostmi a pamlsky, které s vděčností přijímali.

Nosiči najatí v Uttarkashi byli pomocné pracovní síly z řad velmi mladých hochů /16-23 let/, kteří se živí příležitostnou prací ve městě a okolí. Podle získaných informací šlo především o Nepálce, kteří se pololegálně uchylují do indických pohraničních oblastí za prací. Byli velmi družní, skromní a přátelští, jejich výkonnost však byla velmi nízká a tempo přesunu nepřesáhlo většinou 2 km/hod. Odmítali chodit po tmě a trvali na hledání otopu a vaření za světla. Jedli většinou jen dvakrát denně. Jejich počet se den ze dne snižoval. Kromě toho si smluvených 7 dní vykládali tak, že budou nosit 5 dní a 2 dny si vyhrazovali na zpáteční cestu. Během 5 nosičských dnů se podařilo přemístit všechnen materiál

expedice na Bhojbázu a část do základního tábora. Vypomáhaly však při tom i muly, které se pohybovaly v prvním přerušeném úseku Gangnani-Dabrani v hojném množství a zajišťovaly odříznuté oblasti včetně vojenských posádek. Jejich služby jsme využili především při přesunu dolů, neboť jsou při zpáteční cestě nevytíženy. Vzhledem k tomu, že jeden mul unese tři nosičské náklady /cca 1 q/ a požaduje denní plat 30 rupií, je jejich použití výhodné. Pátý den zůstalo výpravě již jen 12 nosičů a na šestý den se jich nechalo získat jen šest. Ostatní pro nemoc, únavu nebo pro nezájem na další práci skončili mezi druhým a pátým dnem. V přesunu poslední dávky zavazadel z Bhojbázy do základního tábora nám pomohli nosiči z Indického horolezeckého tábora u Gaumukhu, z nichž deset také zajišťovalo přesun materiálu po skončení činnosti v základním táboře do Gangotri. Tito nosiči měli mnohem větší výkonnost a profesionální přístup. Pro ně jsme již neměli místní potraviny k přípravě stravy. Ochotně přijali připravenou stravu z českých konzerv a těstovin, vůbec však nevyšel pokus dát jim tyto suroviny k vlastní přípravě a bylo tedy nutno pro ně vařit. Nosiči - zvláště ti, které jsme získali v Uttarkashi - měli podle našich měřítek velmi nedostatečnou výstroj a zcela nevyhovující obuv. Jejich lepší vybavení bylo však nad možnosti naší expedice.

D. Zábobování a stravování

Ještě v Uttarkashi bylo možno zakoupit prakticky cokoli. Vybavení pro pobyt ve velehorách a zvláště horolezecké vybavení zde však není k dostání a je po něm velká poptávka. Výprava sice konzumovala výhradně vlastní potraviny z ČSSR, přesto se však ojediněle a později již záměrně někteří účastníci během přesunu stravovali z místních zdrojů v "čajchanách" rozptýlených po celé trase až do Gangotri, kde lze získat velmi levně místní teplou vegetariánskou stravu, která nám postupně stále víc chutnala. Zčásti to bylo vynuceno rozptýleným přesunem z Bukhi do základního tábora, kdy se po dobu jednoho týdne společně nevařilo. V základním táboře se pak po dobu celého pobytu připravovala strava společně.

V souvislosti s nákupy pro nosiče jsme udělali zkušenost, že by bylo možno část stravy opatřovat v dostupných cenových relacích z místních zdrojů. Kupovali jsme zde mouku /2 rupie za 1 kg/,

brambory /0,70 rupie za 1 kg/, dostupná byla také rýže, olej, cibule, koření a dokonce v tomto ročním období i jablka. V oblasti nad Uttarkashi už většinou nejde o nákup v běžné obchodní síti, ale o odkoupení přebytků produktů místních zemědělců, takže při větším požadavku je třeba navštívit více prodávajících. Teplá strava se v horských "čajchanách" pohybovala od 1 do 3 rupií, všude je k dostání čaj.

E. Průběh pohybu v horách

a/ přesun z Delhi do základního tábora /14.9.-24.9.1979/

- 14.9. Po poledni vyjíždí 11 členů výpravy, manželé Schwarzovi a přidělený indický důstojník, jinak studující ekonomie z univerzity v Delhi, pan Bose /22 let/ na sever k Himálajům. Spíme těsně za Rishikhshi na okraji himálajského pralesa.
- 15.9. Horskou krajinou dosahujeme zvolna odpoledne se zastávkou v Tehri města Uttarkashi a nocujeme v Nehruově horolezeckém institutu.
- 16.9. Najímání nosičů bude podle odhadu pana Rawata z Nehruova horolezeckého institutu trvat dva dny a může začít až zítra - v pondělí. Odjíždíme autem do nejzazšího místa u osady Bukhi, za níž je silnice dále nesjízdná. Všichni přenášíme jednu dávku zavazadel do Dabrani, kde nocujeme.
- 17.9. Páno se většina účastníků vrací do Bukhi pro další zavazadla a znovu s nimi dosahuje Dabrani. Páleníček a Jerhot se takto otočili dokonce dvakrát. Lukeš a Stráský odjíždějí s Avii do Uttarkashi na nábor nosičů a devizovou výměnu.
- 18.9. Během dopoledne odnesl do Dabrani tři zavazadla jeden mul. Zbylá zavazadla pobrali nosiči, kteří přijeli odpoledne do Bukhi s Lukešem a Stráským. Jerhot a Lukeš s nimi do večera došli k lázním Gangnani. Kuklová a Stráský odvázejí Avii do pohraniční stanice Bhatwari a nocují v ní. Ostatní přemisťují zavazadla v Dabrani k autobusové zastávce.
- 19.9. První skupina /Páleníček, Kroupová, Vitha/ dosáhla s částí zavazadel Gangotri. Kašpar se stavěl s manželí Schwarzovými na konzultaci s lékařem ošetřujícím těsně před úmrtím jejich syna Pavla v Harsilu - později docestovali rovněž do Gangotri. Ostatní se i se 17 nosiči a všemi zbývajících za-

vazadly shromáždili odpoledne v Dabraní, kde je dostihli rovněž Kuklová a Stráský. Jeden nosič byl pro onemocnění vyplacen a vrátil se zpět. Odpoledne se všichni přemístili autobusem z Dabraní do Lanky a větší část nosičů i členů expedice přešla s většinou zavazadel přes rokli do Bhairon-ghati. Zbytek zavazadel zůstal s Hilbertem a důstojníkem na druhé straně rokli v Lance a přemístil se do Bhairon-ghati následující den brzy ráno.

20.9. Dopoledne se všichni účastníci, nosiči a veškerá zavazadla shromáždila v Gangotri. Bylo to jediné setkání všech členů výpravy v době přesunu. S výjimkou Kuklové a Stráského, kteří zůstávají se zbylými zavazadly v Gangotri, se všichni členové výpravy, 15 našich zbývajících nosičů a 3 nosiči najatí v Gangotri přesunuli s částí zavazadel na Bhojbázu.

21.9. Čelo výpravy /Hilbert, Jerhot, Páleníček, Šantavý a Vítha/ spolu se čtyřmi nosiči dosáhli z Bhojbázy louku Nandanban a založili zde základní tábor. Stráský vynesl jeden náklad z Gangotri na Bhojbázu, vrátil se s Brdičkou a 11 nosiči do Gangotri a všichni s Kuklovou a veškerým zbývajícím materiálem dosáhli pozdě večer Bhojbázu, kde byli ještě Lukeš, Kroupová, Kašpar a manželé Schwarzovi s panem Boscm. Večer došlo k požáru ve Schwarzových stanu od plynové bombičky, jehož likvidace se zúčastnili členové výpravy a Kašpar poskytl lékařské ošetření.

22.9. Lukeš, který se včera po překreslení vojenské mapy v táboře indických horolezců, vrátil shora, odchází nahoru s našimi 13 nosiči, sirdár zůstává spolu s Brdičkou, Kašparem, Kroupovou, Kuklovou, Stráským a důstojníkem na Bhojbáze, 3 nosiči vypověděli další službu, byli vyplaceni a vrátili se domů. Schwarzovi se s námi loučí a vracejí se přes Gangotri, Uttarkashi a Delhi zpět do Prahy.

23.9. Nosiči se vrátili včera ze základního tábora pozdě večer, jeden pro únavu zůstal spát nahoře. Dnes již je ochotno jen šest nosičů podniknout ještě jednu vynášku do základního tábora, ostatní vyplácíme a vracejí se domů. Tím zůstává na Bhojbáze ještě 5 nákladů, jejichž vynášku vyjedná Brdička v indickém horolezeckém táboře u Gaumukhu s tamními nosiči na zítřek. Se zbývajících šesti nosiči jdou postupně všichni účastníci z Bhojbázy do základního tábora.

Ještě týž den se vrací na Bhojbázu důstojník, který tím ukončil doprovod výpravy a Stráský.

- 24.9. Stráský likviduje tábor na Bhojbáze a s pěti nosiči odchází do základního tábora, kamž krátce předtím přišla Kuklová, která bivakovala několik set metrů od základního tábora, který se jí večer nepodařilo najít. Tím jsou všichni členové a veškerý materiál /až na jeden náklad uložený nad Gaumukhem pro únavu jednoho nosiče/ v základním táboře. Od dnešního dne se všichni účastníci až do 6.10. pohybují mezi základním tábořem a štíty Bhagíráthi.

b/ pohyb mezi základním tábořem a štíty Bhagíráthi /23.9.-9.10./

- 23.9. Jerhot a Páleníček odcházejí na průzkum přístupových možností ke skupině Bhagíráthi zleva /podél ledovce Chaturangi/ a Hilbert se Šantavým zprava /podél ledovce Gangotri/.
- 24.9. se obě dvojice vrací. Páleníček s Jerhotem našli po hodině chůze při ledovci Chaturangi silně skloněné údolí, jehož pravou stěnu tvořily srázy Bhagíráthi II a levou nevýrazný hřeben /ostruha/, oddělující je od ledovce Vasuki. Založili tábor /zanechali stan a první vynášku/ ve výšce asi 5.100 m a vystoupili do mělkého sedla, jímž bylo údolí nahoře ukončeno. Hilbert se Šantavým se vrátili se zprávou, že od ledovce Gangotri jsou štíty Bhagíráthi tvořeny svislými skalními stěnami, které jsou - alespoň v reálných časových podmínkách - nelezitelné.
- 25.9. Jerhot a Páleníček odcházejí ve včerejších stopách druhé dvojice na obhlídku štítů od ledovce Gangotri a vrací se zhruba se shodnou zprávou. Lukeš a Vitha odcházejí do 1.tábora a posouvají jej k prameni vody na vyšší suťové terase do 5.300 m, kde přespávají.
- 26.9. Brdička, Hilbert, Kašpar, Stráský a Šantavý odcházejí směrem k 1.táboru. Do ústí údolí, v němž stojí 1.tábor, odbočují Hilbert a Šantavý, zbývající trojice pokračuje dál podél Chaturangi až narazí na ledovec Vasuki. Výrazná stezka, vedoucí od základního tábora až sem, se ztrácí ve svahu, spadající z ostruhy, za níž leží 1.tábor. V obtížném terénu se rozdělí a každý volí jiný postup: Kašpar se vrací do zá-

kladního tábora, Brdička obejde spodem ostruhu a dosáhne 1.tábora, Stráský prostoupí svahem až jej strmá stěna zatlačí na ledovec Vasuki. Odtud je vidět, že ledovec Vasuki je v horní části rozdělen výrazným hřebenem ubíhajícím směrem k Bhagíráthi I i to, že mezi ním jsou dvě ledové jehlanovitě věže vysoké nejméně jako Bhagíráthi III, který je od uvedeného hřebene oddělen sedlem. Jednu větev ledovce tvoří závěr doliny pod Bhagíráthi III, druhá se stáčí za Vasuki Parbatem mezi uvedeným a hlavním hřebenem, spojujícím všechny vrcholy Bhagíráthi a vyplňuje kotel pod Bhagíráthi I. Závěrečný terén této druhé větve není odtud vidět. K dosažení mělkého sedla v závěru postupové doliny, v níž stojí 1.tábor, je třeba vystoupit z úrovně ledovce Vasuki strmým suťovým svahem asi o 100 m. Poněvadž je již tma, bivakuje Stráský v sedle, do něhož během dne vynesli Lukeš a Vitha lana a pak sestoupili až do základního tábora.

- 27.9. Po půlhodinovém sestupu naráží ráno Stráský na 1.tábor, v němž je Brdička, Hilbert a Šantavý. Brdička a Stráský hned a Hilbert se Šantavým po výstupu a obhlídce z mělkého sedla sestoupí do základního tábora. Do 1.tábora dnes přicházejí ze základního tábora Jerhot, Kašpar, Kroupová a Páleníček. Brdička a Lukeš byli během dne vyjednávat v indickém horolezeckém táboře u Gaumukhu.
- 28.9. Jerhot a Páleníček překročili dnes z 1.tábora po výstupu do mělkého sedla ledovec Vasuki a zafixovali první část výšvihu, vedoucího na samostatný hřeben směrem k oběma jehlanovitým kotám. Během dne se vrátili do 1.tábora, kam ke Kašparovi a Kroupové přibyli zdola Brdička, Lukeš, Stráský a Vitha.
- 29.9. Kašpar a Páleníček scházejí ráno do základního tábora trhat Páleníčkův zub. Jerhot, Lukeš a Vitha /poslední se z poloviny cesty vrátil/ odcházejí z 1.tábora přes ledovec Vasuki zafixovat dalších 80 m výšvihu a vrací se na noc rovněž do 1.tábora. Brdička a Stráský vystupují do mělkého sedla, odbočují do suťoviště směrem k Bhagíráthi II a stavějí ve výšce 5.800 m útočný stan, v němž přespí. Hilbert a Šantavý vystoupí ze základního tábora do 1.tábora, Kuklová se z poloviny cesty vrací do základního tábora.
- 30.9. Hilbert a Šantavý posouvají postupně budovanou cestu k Bha-

gírathi I asi o 150 m a přespávají tam, čímž ve výši 5.900 m zakládají 2.tábor. K útočnému stanu směrem na Bhagírathi II vystoupí po poledni Lukeš a Vitha, zatímco Brdička sestoupí až do základního tábora, odkud do 1.tábora přichází Kuklová.

- 1.10. Po 10 hodinovém výstupu dosahuje trojice Lukeš, Stráský, Vitha vrcholu Bhagírathi II /6.512 m/ a po dalších 7 hodinách se vrátí k útočnému stanu, v němž přespí. Hilbert a Šantavý proti očekávání hned ráno sestoupí z 2.tábora do 1.tábora. Do 1.tábora po ošetření v základním táboře vystoupí Kašpar a Páleníček.
- 2.10. Jerhot a Páleníček, část cesty provázeni Kašparem, který se pak vrací do 1.tábora, vystupují do 2.tábora. Lukeš, Stráský a Vitha po likvidaci útočného tábora sestoupí do tábora č.1 a odtud do základního tábora též den sestoupí Hilbert, Kroupová, Kuklová a Stráský. V útočném družstvu ke zdolání Bhagírathi I zůstávají Jerhot, Lukeš, Páleníček, Šantavý a Vitha, podporovaní lékařem Kašparem.
- 3.10. Jerhot a Páleníček postupují až k úpatí první z obou kot a zakládají zde postupový tábor ve výši asi 6.100 m. Z 1. tábora se za nimi vydávají Lukeš a Šantavý. Lukeš je v noci dostihne v postupovém táboře, zatímco Šantavý se vrací do 1.tábora.
- 4.10. Jerhot, Lukeš a Páleníček dosahují vrcholu první z obou kot /asi 6.500 m/, pro který navrhuje název Peak Barbara a nocují v postupovém táboře cca 6.100 m. Další útok na Bhagírathi I je z časových důvodů zastaven. Vitha sestupuje do základního tábora. Stráský odchází na čtyřdenní průzkumnou cestu směrem k Badrinathu do závěru doliny a ledovce Gangotri. Brdička pro zdravotní potíže odchází ze základního tábora v noci do 1.tábora k lékařskému ošetření a opět se vrací zpět.
- 5.10. Jerhot, Lukeš a Páleníček se vracejí strmým závěrem ledovce Vasuki do 1.tábora.
- 6.10. Jerhot a Kašpar odcházejí zlikvidovat 2.tábor a vracejí se na noc do 1.tábora, z něhož sestupuje do základního tábora Šantavý.
- 7.10. Jerhot, Lukeš a Páleníček vyrážejí směrem k Bhagírathi III a nocují v útočném táboře na úbočí Bhagírathi II, téměř

na úrovni sedla mezi Bhagíráthi II a III. Stráský se vrátil do základního tábora ze čtyřdenní cesty do závěru doliny Gangotri. Kroupová odešla do 1.tábora. Ze základního tábora odešli do indického horolezeckého tábora na Gaumukhu Brdička a Šantavý.

8.10. Jerhot, Lukeš a Páleníček vystoupili na vrchol Bhagíráthi III. /6.456 m/ a v noci se vrátili do útočného tábora. Kroupová se vrátila z 1. do základního tábora a na základě její zprávy odešel do 1.tábora Hilbert, který se též den vrátil. S první skupinou nosičů odešel ze základního tábora na Bhojbázu Vitha.

9.10. Zatímco v dopoledních hodinách zlikvidovali základní tábor a odešli s druhou skupinou nosičů Hilbert, Kuklová a Stráský, přemožitelé Bhagíráthi III Jerhot, Lukeš a Páleníček, provázeni lékařem Kašparem zlikvidovali 1.tábor a odpoledne dosáhli místa základního tábora, kde čekala Kroupová.

	Počet dní pobytu jednotlivých členů expedice ve výšce					Nejvyšší dosaž.výška
	nad 4500	5000	5500	6000	6500	
Brdička	14	4	1			5.800
Hilbert	18	6	1			5.900
Jerhot	19	14	9	3	1	6.500
Kašpar	17	10	2			5.900
Kroupová	17	6				5.300
Kuklová	16	2				5.300
Lukeš	18	13	7	4	2	6.512
Páleníček	19	12	6	3	1	6.500
Stráský	15	6	4	1	1	6.512
Šantavý	16	9	2			5.900
Vitha	17	8	2	1	1	6.512

c/ pohyb mezi základním tábořem a Delhi /7.-14.10.1979/

7.10. Brdička a Šantavý zahajují sestup ze základního tábora a odcházejí potvrdit příchod nosičů do indického horolezeckého tábora u Gaumukhu.

8.10. Dopoledne nečekaně přišli 4 nosiči se vzkazem od Brdičky a

- Šantavého. Vitha s nimi odchází na Bhojbázu.
- 9.10. Hilbert, Kuklová a Stráský likvidují základní tábor, kde zůstává jen Kroupová a odcházejí se 6 nosiči na Bhojbázu. Vitha se 4 nosiči došel dnes do Gangotri, kde dostihl Brdičku a Šantavého.
- 10.10. Skupina z Bhojbázy sestoupí do Gangotri, kde zastihne Vithu s prvními zavazadly. Vrcholová skupina sestupuje rovněž do Gangotri, spí však odděleně. Lukeš nocuje na Bhojbáze. Šantavý a Brdička postupují směrem na Bukhi.
- 11.10. Stráský se vydává z Gangotri do Uttarkashi k jednáním v bance, na policii, na správním úřadě a v horolezeckém institutu. Do večera dostihuje Bukhi a spí s Brdičkou a Šantavým v Avii, kterou sem odpoledne z Bhatwari přesunuli. Všichni ostatní se dopoledne shromáždili v Gangotri a do večera docestovali do Bhaironghati a přemístili náklady přes rokli do Lanky.
- 12.10. Stráský dosahuje dopoledne Uttarkashi a vyřizuje devizové a pojišťovací záležitosti. Ostatní docestovali do Dabrani a svými silami i pomocí najatých mulů začali přemisťovat zavazadla do Bukhi, kde na ně čekají Brdička a Šantavý s Avii.
- 13.10. Dopoledne ukončen transport nákladů do Bukhi a večer se sešli všichni účastníci výpravy v Uttarkashi, kde nocují v Nehruově horolezeckém institutu.
- 14.10. Avie se všemi účastníky opouští Uttarkashi a po krátké odpolední zastávce v Rishikeshi kolem půlnoci dosahuje Delhi.

HOROLEZECKÉ HODNOCENÍ

A. Přístup do oblasti

Horolezecká činnost v horách indického Himálaje-Garhwalu je obdobně jako v sousedních státech - Nepálu a Pákistánu - vázána povolením výstupu na určitý štít, za který se předem zaplatí oficiálně stanovená cena v domácí měně. /V našem případě jsme za Bhagírathi Parbat zaplatili 4 000 indických rupií./ Naše expedice operovala v pramenné oblasti Cangy při čínských hranicích. Po pohraničním konfliktu, kdy Čína zabrala Tibet a do r.1962 i přes 20 000 čtver.km indického území, nebyl do této oblasti expedicím přístup vůbec povolován. Dodnes v oblasti, která je přístupná několik posledních let, platí řada omezení, jako zákaz fotografování, hlášení na pohraničních stanicích atd.

B. Příprava horolezecké dokumentace

Vzhledem k tomu, že výpravě nebyl cíl do odjezdu 4.8.1979 potvrzen, nebylo možno shromáždit rozsáhlejší podkladový materiál o již uskutečněných výstupech na štíty Bhagírathi. Původně požadovaný cíl - štítv skupiny Gangotri - byl v rámci dostupných materiálů horolezecky zpracován, ale nebyl indickou stranou potvrzen, takže studium materiálů k potvrzenému cíli bylo možné až na Indickém horolezeckém svazu v Delhi, kde nám Mr.Munshi Rama po desetidenním jednání vydal povolení k výstupu na Bhagírathi Parbat. Archiv výstupů v tomto orgánu je velmi nepřesný, prakticky neexistuje ani v nově vybudovaném /r.1974/ Nehruově horolezeckém institutu v Uttarkashi, což nás vzhledem k ostatním progresivním parametrům tohoto zařízení nemile překvapilo. Jak v Delhi, tak v Uttarkashi prakticky zcela chybí podchycení výstupů mezi 1. a 2.světovou válkou, kdy byla oblast velmi navštěvovaná i evropskými horolezeckými expedicemi. Tyto výstupy lze získat /pokud byly publikovány/ pouze ze starých ročníků Himalayan Journalu /Státní knihovna v Klementinu je má od r.1935 do 1939/ nebo z německých a rakouských Alpenvereinů.

I na platnost předaných informací z indické strany nelze spoléhat a je nutno je ověřovat v horolezecky vyspělých zemích, které shromažďují podklady /např. Japonsko - The Ywa To Yuki a archivv alpských

zemí/. Naší výpravě se totiž stalo, že povolení znělo na údajně dosud nedostoupený panenský štít Bhagíráthi Parbat /identifikovaný jako Bha gíráthi III.- 6.452 m/, který byl ale již dostoupen jihovýchodním hřebem v r.1933 skupinou Marco Pallise, ale byl chybně identifikován a publikován pod jménem Satopanth Central /Himalayan Journal: Vol. VI 1934/ - což jsme samozřejmě zjistili až po návratu do ČSSR ze švýcarského archivu.

C. Mapové podklady

Vzhledem k nepotvrzení horolezeckého cíle indickou stranou do odjezdu výpravy nebylo možno předem shromáždit podrobné mapové podklady v Evropě. Existují velmi podrobné mapy z vojenského mapování, postihující pouze malé území, které však není možno v Indii koupit. Podle této mapy, zapůjčené nám k obkreslení v letním horolezeckém táboře Nehruova horolezeckého institutu při cestě do základního tábora pod Gaumukhem, je zpracována podrobná skiza s výstupy v navštívené oblasti . /Mapa 1:50 000, Uttar Pradesh, Sheed No. 53 N/I Uttarkashi, first edition; published and direction of Brigadier J.S.Paimtal M.I.S., M.I.E. Surveyor General of India 1966/.

V ČSSR se díky pochopení J.Rakoncaje podařilo vypůjčit jediný podklad - japonské hřebenové schéma 1:200 000, vydané nakladem Ywa To Yuki. Stejný podklad bylo možno ve formě fotokopie získat na Indickém horolezeckém svazu v Delhi /Ridge scatch map of Garhwal Himalaya 1:200 000 - Uttar Pradesh - series sheet No.2 - Central part; compiled by Ichiro Yoshirawa, "Ywa To Yuki" No.42, Apr.1,1975 - Yama to Kekoku-sha Co.Ltd./, žádné další mapové podklady nejsou k dispozici. Při známém a předem potvrzeném cíli je možno v Evropě získat snímky z družicového mapování.

D. Horolezecké hodnocení navštívené oblasti

Z horolezeckého hlediska je možno navštívenou oblast hodnotit velmi vysoko. V oblasti ledovce Gangotri sice jen dva štíty dosahují hranici 7.000 m /Badrinath, tj. Chaukhamba - 7.138 m, Satopanth - 7.075 m/, ale celá oblast vyniká mnoha krásnými, ostře řezanými štíty s výškou kolem 6.500 - 7.000 m. Oblast je velmi vhodná pro vážné výstupy v alpském stylu a má předpoklady stát se v následujících le-

tech dějištěm velmi hodnotných skalních, ledovcových i kombinovaných výstupů. V době před 2.světovou válkou byly výstupy podnikány nejnáročnějšími směry na štíty, z nich většina byla tehdy dostoupena. V posledních letech směřuje úsilí výprav na dobytí dosud panenských vrcholů a výstupy obtížnými hřebeny, pilíři a stěnami.

V současné době se zájem upíná ve špičkové formě na nejvyšší štíty - Kedarnath, Vasuki Parbat, Bhagíráthi I a pod. Výstupy lze charakterem srovnat se současným špičkovým lezením na Pamiru, včetně snadné přístupnosti oblasti.

Z dostoupených štítů skupiny Bhagíráthi jsou do budoucna velmi lákavé téměř kolmé skalní západní srázy štítů Bhagíráthi II a III, srovnatelné s jižní stěnou Čangabangu.

E. Horolezecké výsledky expedice

Horolezecká činnost výpravy byla poznamenána několika určujícími faktory, především 10 denním čekáním na povolení štítu v Delhi se zkrátil možný pobyt výpravy na horách na pouhý měsíc /včetně transportu z Delhi, který se rovněž vzhledem k zasypání údolí kamennou lavinou o několik dní prodloužil/. Povolení znělo na Bhagíráthi Parbat - pod tímto názvem jsme v dostupných mapových podkladech nenašli označen žádný ze tří štítů skupiny Bhagíráthi. Tímto názvem byl označen štít Bhagíráthi III při konzultaci s indickými horolezci, což jsme převzali do svých podkladů. Vzhledem k tomu, že od dosažení místa základního tábora 21.9.1979 nám zbývalo na horolezeckou činnost jen 18 dní, nebylo možno usilovat o jiné vystupy než ve skupině Bhagíráthi. I když v nejbližším okolí byla řada lákavých cílů a styčný důstojník s námi od příchodu do základního tábora nepůsobil, lezecká družstva se držela povolení, respektovala pravidla pohybu v pohraničním území a po dosažení kondice se plně přizpůsobila povolenému cíli výpravy.

Povětrnostní podmínky pomonzunového počasí se ukázaly jako velmi dobré. Počasí bylo velmi stálé s jediným zhoršením 5.10., kdy ve vyšších polohách napadlo malé množství sněhu. Jinak i celá cesta transportu z Gangotri proběhla bez srážek. Oblačnost se vždy zvětšovala odpoledne od jihozápadu, ale večer se rozpouštěla a celou noc i dopoledne bylo jasno. Teploty kolísaly od poledních maxim +25 stupňů /v uzavřených nevětraných údolních kotlech/ k nočnímu minimu okolo -15 stupňů. V době našeho pobytu převládalo klidné počasí bez silnějších větrů. Sněžná čára značně kolísá okolo hranice 5 500 m.n.m.. v pomonzu-

novém období např. ve východních srázech Bhagíráthi II ustupovala sněhová role až téměř k hranici 6.000 m. Sněhové podmínky byly ve vrcholových polohách velmi dobré, převažoval soudržný firn.

Dosažené vrcholy:

Bhagíráthi II /6.512 m/

1.výstup-výprava P.Schwarzgrubera v r.1938 /viz Him.Jour.XI/1939/
Vrcholu dosaženo 1.10.1979 výstupem jihovýchodní stěnou. Jedná se o klasický výstup, který uspokojil výškové cíle části členů výpravy. Na vrcholu stanuli členové horolezeckého oddílu TJ Banka Praha S.Lukáč. J.Stráský a J.Viřha.

Popis výstupu: od útočného stanu ve výšce cca 5.800 m odchod v 7 hodin sušovým svahem JV úbočí až ke skalnímu prahu. Na něm sestupovitý svahem /klas.II hodně sutí a spráše/ až pod výrazný 100 metrový stureň vrcholového hřebene /nalezeny 2 staré skoby/. Zprava kombinovaným terénem /klas.III/ na hřeben a po něm na vrchol. Sestup probíhal východní stěnou po ledovém poli /vypreparovaný firn, cca 40 stupňů/ a dále kombinovaným terénem a konečně sutí ke stanu, příchod ve 24 hodin.

Pokus o Bhagíráthi I /6.856 m/

lákový cíl nejvyššího vrcholu skupiny nás vyprovokoval i v časové tísni k pokusu o výstup. Štít byl dosud nedostoupený /neúspěšný pokus Francouzů z ledovce Gangotri v r.1978, japonský průzkum 1979 a úspěšný pokus v r.1980/ a od našeho 1.tábora /cca 5.300 m/ byl nejvzdálenější. Pokus o výstup, který lze chápat spíše jako rekognoskační výstupových možností ze severu prokázal, že tato strana je velmi náročná časově i technicky. K výstupu jsme se rozhodli přes severní hřeben, který přes výrazné vrcholy dvojčety /vyšší 6.556 m/ spojuje Bhagíráthi I. a III. Na tomto parenský nepojmenovaný vrchol jsme zvolili relativně delší, ale beznečnou cestu jeho severovýchodním hřebenem, pod kterým jsme postavili útočný stan 2.tábora /cca 5.900 m/. Strmý úsek pod táborem, stejně jako 100 metrový úsek z 2.tábora na hřeben, byly opatřeny fixními lany /led cca 45 stupňů/.

Popis výstupu: od tábora č.1 sušovým svahem do plochého sedla /cca 5.500 m/, kterým končí od SV přicházející skalní ostruha. Ze sedla sestup na severní větev ledovce Vasuki a přes ni do ledové stěny SV hřebene dvojčety. Přes 2.tábor /cca 5.900 m/ vzhůru strmě na

hřeben /cca 45 stupňů, začátek 60 stupňů, fixy/ a po něm nejprve vodorovně, později mírně vzhůru až k ledovému zlomu, pod kterým je asi 100 metrový travers doprava k místu postupového tábora. Výstup ráno pokračoval šikmo doleva strmě na hřeben, zprvu mírně, později strmě /led 45 stupňů/ vrcholící v nižším vrcholu dvojkoty /cca 6.500 m/, který 4.10. odpoledne dosáhli členové výpravy K.Jerhot, Z.Lukeš a L.Páleníček a navrhli mu název Peak Barbara.

Pro časovou tíseň a viditelné technické obtíže bylo rozhodnuto nepokračovat ve výstupu, aby bylo možno do 8.10. vystoupit ještě na povolený štít Bhagíráthi III. Výstupová trasa byla částečně odslaňována, byl zvolen kratší směr sestupu přes sedlo pod Bhagíráthi III. Po bivaku se následující den trojice dostala přes severní větev ledovce Vasuki zpět do 1.tábora.

Pro vyšší, nedostoupený vrchol dvojkoty /6.556 m/ jsme navrhli název Peak Pavel Schwarz. V Alpinismu č.3/1981 pro dvojkotu navrhl T.Hiebeler název Bhagíráthi IV.

Bhagíráthi III /6.452 m/

1.výstup skupina Marco Pallise v r.1933 JV hřebenem /viz Him.Journ. Vol VI/1934/.

Tento výstup byl vyhlášen výstupem roku 1979 VHS ČÚV ČSTV v kategorii výstupů ve velkhorách nad 6.000 m.

Vrcholu dosaženo 8.10.1979 výstupem ledovým severním hřebenem trojicí členů výpravy J.Jerhotem, Z.Lukešem a L.Páleníčkem. Nejhodnotnější výstup, který byl proveden již po aklimatizaci solidním alpským stylem. I při značném převýšení a technických obtížích /led 50 stupňů/ byl výstup proveden rychle, převážná část výstupové trasy byla v sestupu slaňována.

Popis výstupu: 7.10. výstup s útočným stanem až k ledovému poli v JV stěně Bhagíráthi II ve výšce cca 5.900 m. 8.10. odchod v 7 hod přes lečové pole traversem suťovým úbočím do sedla mezi Bhagíráthi II a III. Dále firnovým hřebenem přes skalní schoček /klasifikace IV/ stále strměji až na vrcholový hřeben. Sestup stejnou cestou do sedla a k útočnému stanu /příchod ve 22 hodin/.

MATERIÁLNÍ VYBAVENÍ

Základem materiálního vybavení výpravy byly předměty z osobního vlastnictví účastníků výpravy a z vlastnictví TJ Banka Praha. Některé speciální potřeby jsme pořídili ze společných prostředků, nákladem cca Kčs 10 tis. /horolezecké stany, krosny, vybavení táborové kuchyně aj./. Některé součásti vybavení jsme vyrobili svépomocí - stany, spací pytle, podložky, oteplovačky ap. Přírodovědec, kameramanka a lékař si potřebnou výbavu zajišťovali sami.

Pro přípravu a shromažďování materiální výbavy jsme zhotovili podrobné seznamy v členění na osobní vybavení, vybavení tábora, horolezecký materiál, náhradní díly k autu a potraviny. K tomu jsme použili soupisu vybavení Jihomoravské expedice Hindukuš 1978, vzhledem k obdobnému počtu účastníků a použití vozidla stejné nosnosti. Všechny potřeby jsme v zásadě pořídili z běžné tuzemské maloobchodní sítě /včetně potravin/ až na některé drobnosti, které jsme nakoupili v zahraničí /filmy, plynové bombičky/.

Výsledkem bohaté korespondence s různými podniky bylo několik reklamních nápisů na skříní automobilu /Motokov Praha, Avia Praha, ČAZ Praha, Technoplyn Pardubice, sklárny Kavalier Sázava, Technoexport Praha, Karlovarské muzeum Karlovy Vary, Unichem Pardubice, Galerie umění Karlovy Vary, Čs.státní lázně Karlovy Vary/ a inzerátů do bulletinu výpravy /Astrid Praha, Kancelářské stroje Praha, Vitana Byšice, Západočeské pivovary Plzeň, Unichem Pardubice, ČAZ Praha, Pragounion Praha, Potraviny Středočeský kraj/, které nám vynesly Kčs 39 tis.

K testaci v extrémních podmínkách jsme získali potraviny od podniků Vitana Byšice, Pražské pekárny a mlýny, Mrazírny Praha, Pražské cukrovary, Čokoládovny Praha, Středočeské pivovary Rakovník v celkové hodnotě Kčs 3 tis. Největším přínosem /pomineme-li pivo/ byl chleba v protioplísňovém balení. Z Plastimatu Liberec jsme získali výrobky z plastických hmot /přepravky, kanistry, misky/ z podniku Rudý říjen Otrokovice sadu pneumatik a z Avie Letňany soubor náhradních dílů k autu /náhradní kardanový hřídel nám pracovníci Avie ochotně poslali do Delhi/. Drobné upomínkové předměty nám poskytly ČAZ Praha, Technoexport Praha

a Becherovka Karlovy Vary.

Horolezecká výzbroj byla sestavena s ohledem na plánovaný alpský způsob lezení a tvořily ji: 350 m fixního lana, 640 m lana o $\varnothing$ 11 mm, 200 m lana o $\varnothing$ 9 mm, 12 cepínů, 3 kladivocepíny, 6 ledovcových kladiv, 3 skalní kladiva, 15 stoupacích želez, 32 ledovcových skob, 68 skalních skob, 60 karabin a 7 stoupadel. Po redukci vybavení v Delhi bylo do základního tábora dopraveno: 350 m fixního lana, 140 m lana o $\varnothing$ 11 mm, 160 m lana o $\varnothing$ 9 mm, 12 cepínů, 3 kladivocepíny, 3 ledovcová kladiva, 11 stoupacích želez, 30 ledovcových skob, 23 skalních skob, 60 karabin a 7 stoupadel.

Výprava byla vybavena 16 stany, z nichž bylo vyneseno do základního tábora a použito: 4 stany v základním táboře, 3 stany v 1. táboře a 3 stany v dalších postupových táborech. Kromě pobytu v horách jsme stany v podstatě nepoužívali, během cesty jsme spali převážně na střeše auta nebo uvnitř auta a na zemi.

Kuchyně byla vybavena 4 propanbutanovými vařiči s jednou 20 kg a pěti 2 kg bombami. Do základního tábora jsme vynesli 2 vařiče a 3 malé bomby. V dalších postupových táborech byly používány 3 vařiče Bluet s 29 plynovými bombičkami. K vaření většinou postačovaly 3 hrnce /na čaj, na hlavní jídlo a na přílohu/. Voda, o jejíž desinfekci pečlivě dbal lékař výpravy, byla uchovávána v kanystech z umělé hmoty. Během cesty činila spotřeba pitné vody až 7 litrů na osobu denně. Nezbytnou součástí kuchyňského vybavení se ukázala pila, jíž jsme řezali ztvrdlý chléb a pak jej trpělivě smáčeli v omáčce či polévce.

Potraviny nakoupené v celkové hodnotě Kčs 28 tis. sestávaly především z masových konzerv včetně paštik, ryb ap., těstovin, chleba, rýže, polévek, salámu, sýru, kompotů, konzervované zeleniny, sušenek, čokolády atd. Celková hmotnost potravin činila 1,3 tuny. Dlouhou dobu uchovávání v extrémních podmínkách všechny zásoby přečkaly beze ztrát na kvalitě, až na slaninu, která byla prolezlá červy již po několika dnech.

Potraviny jsme rozdělili na tři části /cesta tam, pobyt v horách, cesta zpět/ a v tomto členění jsme je uspořádali do jednotlivých zavazadel. Vzhledem k tomu, že jsme neměli jednotný obalový materiál, použili jsme k balení veškerého vybavení různé techniky podle povahy obsahu /přepravky, kartony, plecho-

vé krabice, silonové a jutové pytle, kanystry z umělé hmoty/. Tyto obaly za přispění suchého a stálého počasí úspěšně přečkaly i přesun do hor. K vynášce do základního tábora jsme měli kromě osobních zavazadel 34 nákladů po 25-30 kg.

Celkový náklad na přesun do hor /od opuštění auta/ a zpět /nosiči, autobusy/ dosáhl v přepočtu Kčs 16 tis. Vlastní poplatok za přidělení hory složený v indických rupiích v Delhi činil v přepočtu Kčs 11 tis. /1 rupie je cca Kčs 2,80./

Za ubytování, kterého jsme použili na čs.zastupitelském úřadu v Delhi a v horolezeckém institutu v Uttarkashi jsme zaplatili v přepočtu Kčs 2 tis.

Celkový náklad na naftu a oleje během 24 tis. km dlouhé cesty činil Kčs 14 tis., tj. 0,58 Kčs na 1 km. Pokud se týká dalších potřeb k autu, vydali jsme za náhradní díly a nářadí Kčs 4 tis. /základní sadu náhradních dílů nám zapůjčila Avia Letňany/, za opravy a úpravy auta Kčs 6 tis., za veškeré poplatky k autu kromě pojištění ve výši Kčs 6 tis., dalších Kčs 7 tis., z nichž nejnákladnější bylo pořízení dalšího karnetu v Pákistánu. Materiální vybavení jsme měli pojištěno na Kčs 7 tis.

Po následném zhodnocení byla struktura potravin vhodná. Žádoucí by bylo větší množství trvanlivých salámů místo slaniny.

lékařské zhodnocení

Výprava do Himálají byla po lékařské stránce připravována podle podkladů výpravy na Pamir. Pro krátkost času nemohla být provedena některá základní vyšetření. Jednalo se především o funkční testy a spiroergometrická vyšetření. Po zdravotní stránce bylo od účastníků požadováno celkové vyšetření, zátěžové EKG, zubní vyšetření a očkování proti tyfu, paratyfu, tetanu, neštovicím, choleře a encephalitidě. Jako prevence proti malarii se započalo týden před endemickou oblastí s požíváním Delagilu.

Výše uvedená preventivní opatření byla doplněna dostupnou medikací jak ve formě per os, tak ve formě injekční. Nedílnou součástí resuscitační pomůcky k intubaci byla 20 l kyslíková bomba s možností přetlakového dýchání. Výbavu tvořily dále infusní a náhradní roztoky, soubor chirurgických nástrojů pro běžné operace, zubní instrumentarium, obvazový materiál a fixační dlahy. Prostředky k dezinfekci vody a antigangrenosní sera uzavírají přepravovaný zdravotnický materiál.

Během přesunové cesty do Delhi, která trvala měsíc a vyžádala si značné množství fyzických a psychických sil, nedošlo vlastně k žádnému vážnému onemocnění nebo úrazu. Asi po týdnu pobytu v uzavřeném prostoru auta se objevil náznak "ponorkové nemoci", spojený s vyhocením interpersonálních vztahů. Byl celkem dobře vyřešen. Problém nedostatku pitné vody a její dezinfekce byl již v úvodu zvládnut. Změna výživy a stálý pobyt v horku daly vzniknout několika průjmovým onemocněním, která byla realimentací a rehydratací vyléčena. Pobyt na střeše auta během jízdy měl za následek několik drobných "viros" a zánětu zvukovodu. Snaha ulovit "drabčíky" byla korunována kousnutím škorpióna s následným kolapsovým stavem tohoto lovce. Jinak cesta autem proběhla bez dalších zdravotních závad.

Vlastní přístupový přesun do hor s sebou přinesl značné množství puchýřů, otlaků a přetížení statiky kolen. To

se projevilo vznikem synovitid kolenních kloubů a značnou bolestí kolen, dále vznikem infikovaných ploch na nohou obsazených velmi rezistentními kmeny mikrobů nezabírajícími ani na léčbu lokálními antibiotiky. Maximum onemocnění se objevilo po namáhavém výstupu z 3500 na 4300 m /do základního tábora/, kde se všichni setkali s příznaky horské nemoci. Došlo k vzestupu tepové frekvence z klidových 55 až 70 v klidu v Delhi na 90 až 110/min. Vzestup dechové frekvence z 9 až 13 dechů za min. na 17 až 22 za min. Bolesti hlavy, nechutenství, dušnost, závratě. Prudce se zvýraznil problém nesprávně ošetřených kariézních zubů. Nedostatek času pro horolezeckou činnost se psychicky projevil snahou v co nejkratší době doplnit úbytek sil, a to hlavně ve spánku. Nespavost podmíněná hypoxickou hypoxií tedy značně kolidovala s psychickým subjektem jedinců.

Řešením měla být hypnotika a sedativa. Jejich spotřeba v prvních dnech byla nadměrná a i zbytečná, jak se v průběhu aklimatizace plně potvrdilo. Urychlení aklimatizace na 4.300 m a pokus o dřívější adaptaci na 5.300 m vedl téměř u všech k výrazným projevům horské nemoci a nutnosti vrátit se do základního tábora. Všeobecně se dá říci, že k dobré aklimatizaci ve výši 4.300 m stačilo 4 - 5 dnů, ve výši 5.300 m a výš nejméně další celý týden pobytu nahoře. Dále se jasně prokázalo, že zkrácení doby aklimatizace na 5.300 m se později projevilo sníženou odolností organismu zvláště proti infektu.

Byly proto nutné sestupy do základního tábora pro anginu, počínající zápal plic, pulpitidu a pro anorexii. Nejzávažnějším onemocněním bylo barotrauma středouší, které při chronické rýmě vedlo k perforaci bubínku a poruše vestibulárního aparátu. Nasedající zánět středouší vedl pak k chronicidě procesu. Výsledkem je trvalé snížení sluchu o 20 % proti normálu. Dále se objevily omrzliny a exacerbace haemeroidních uzlů. Veškerá i banální zánětlivá onemocnění ve výškách nad 5.500 m nabývala i přes léčbu antibiotiky perakutních průběhů a byla vždy - jak už bylo zdůrazněno - spojena s nuceným sestupem do základního tábora. Díky velmi rozmanité a biologicky hodnotné a vitaminisované stravě se syndrom deteriorace u nikoho neobjevil. Rov-

něž sněžná slepota nepostihla nikoho z účastníků.

Vrcholové družstvo, které se pohybovalo po dobu až 10 dnů ve výšce kolem 6.000 m, mělo tepovou frekvenci klidovou téměř shodnou s tepovou frekvencí v Delhi, což svědčí o výborné aklimatizaci a adaptaci organismu.

Běžně se vyskytující onemocnění jako cholera, malárie, amebová dysenterie, tyfus, encefalitida, salmonelasy atd. nebyly u nikoho zaznamenány. To je vzhledem k nepříznivým hygienickým a sociálním podmínkám kladným výsledkem. Většinu vyskytujících se onemocnění se podařilo vyléčit ad integrum.

Jako nedostatek možno považovat, že expedice nebyla dostatečně zásobena analgetiky a antipyreniky, což se negativně projevilo při léčení viros, cephalgií a febrilií. Dále bylo postrádáno ORL instrumentarium a lokální antibiotické masti. I když nebyla nutná sera proti hadímu uštknutí, měla by jimi být expedice vybavena.

Z lékařského hlediska byla největším kladem této expedice schopnost kteréhokoliv jedince podřídit se jak vlastním psychickým i fyzickým možnostem, tak požadavkům lékaře i vedoucího výpravy, a při hodnotných sportovních výkonech neohrozit zdraví svoje ani druhých.

Publikace o výpravě

Zahraniční tisk:

Alpinismus č. 3/1981

Himalayan Journal, Volume 37, 1979-1980

Patriot /New Delhi/ 23.10.1979

The Iwa To Yuki, č.76, VIII/1980 a č.79, II/1981

The Iwa To Yuki, The Mountaineering Annual, 1981

The American Alpine Journal, 1981

Taternik 1/1981

Mountain, No 72

Domácí tisk:

Československý sport, 16.10.1979, zpráva ČTK otištěná ve všech denících

Československý sport, 13.11.1979, zpráva a 1 čb foto

Československý sport, 5.12.1979 /vyhlášení výstupů roku 1979/

Československý sport, 8.8.1980, článek a 1 čb foto

Hlas banky č.26/79

Hlas banky č. 6/80

Hotejl č. 1/80

Krásy Slovenska č. 11/80 /krátká zpráva/

Lidé a země, ročenka 1981 /zpráva v textu a 1 čb foto/

Motorrevue č. 8/1980 /německy, rusky, anglicky, francouzsky/

Orbis, Sozialistische Tschechoslowakei, č.10/1980 /vč.arabské verse/

Sedmička pionýrů, č.6/1980, článek, 4 dia a 1 čb foto

Stadion č.19/1980, 1 dia

Štart č. 6/80,článek a barevné dia

Zápisník č. 21, 23, 25, 26/1980 a 1, 2 a 3/1981, seriál s dia a čb fot

NĚCO Z HOROLEZECKÉ HISTORIE

Úplnému zpracování brání nedostatek pramenů, které nejsou v žádných československých archívech ani knihovnách. Z historických dat z dostupné literatury jsou nejzajímavější následující fakta:

Prvním Evropanem v Himálaji je uváděn R.Saunders, který putoval r.1783 do jižního Tibetu a konal botanická a mineralogická pozorování. R.1818 spatřil Webb prameny Gangy. V létech 1855-57 v pohoří Přední Indie vykonali významné cesty zejména bratři Schlagentweitové. Významným mezníkem je rovněž založení zeměměřičské a geologické služby (Geological Survey of India - 1851). V řadách přírodovědců minulého století významně působil v Himálaji náš krajan Ferdinand Stolička (1838-74). V letech 1818-1862 bylo v celém Himálaji uskutečněno prvních 12 expedic. Ve 20. století začíná rozmach expedičního horolezectví, do 1.světové války je podniknuto jen v Garhwálském Himálaji 20 expedic; do 2.světové války dalších 22 expedic. V té době byly dostupeny nej-

výšší vrcholy:

NANDA DEVI	(7.816)	1936	N.E.Odell, H.W.Tilman (USA, Velká Británie)
KAMET	(7.756)	1931	R.L.Holdsworth, E.E.Shipton, F.S.Smythe, Lewa (Velká Británie, Indie)
NANDA DEVI EAST	(7.434)	1939	J.Bujak, J.Klarnar (Polsko)
MANA PEAK	(7.272)	1937	Frank S.Smythe (Velká Británie)
TRISUL	(7.120)	1907	A.aH.Brocherel, T.G.Longstaff, K.Burathoki,(Itálie, Velká Británie, Indie)
DUNAGIRI	(7.065)	1939	A.Roch, F.Steuri, D.Zogg (Švýcarsko)

Nápor pokračoval i po 2.světové válce, kdy byly vylezeny sedmitisícovky:

ABI GAMIN	(7.355)	1950	G.Chevalley, R.Dittert, A.Tissieres, D.Tondup (Švýcarsko, Indie)
MUKUT PARBAT	(7.242)	1951	E.M.C.Cotter, H.E.Riddiford, Pasang Dawa Lama (Nový Zéland, Nepál)
HARDEOL	(7.151)	1978	India Border Police (Indie)
CHAUKHANBA	(7.138)	1952	L.George, V.Russenberger (Francie)
TIRSULI	(7.074)	1966	S.Chakravorty, N.Malik, N.Tashi, Dorjee (Indie)

Jak vidno, stál Garhwálský Himálaj vždy v popředí horolezeckého dění. Zažil vůbec první expedici do himálajských hor v roce 1818, byla zde vylezena první sedmitisícovka (Trisul v roce 1907) a protože až do poloviny tohoto století byl pro horolezce prakticky uzavřen Nepál, Afghaniistán i Tibet – byl společně s Karakorum v té době nejnižší horolezeckou arénou světa ve vysoké Asii.

Také štíty Kamet a Nanda Devi byly v době svého dostoupení nejvyššími vylezenými štíty na Zemi, Nanda Devi až do r.1950, kdy byla Francouzi vylezena prvá osmitisícovka – Anapurna.

Přesto jsou dodnes v Garhwalu nevylezené sedmitisícovky:

Tirsuli II (7.035) ve skupině Nanda Devi

Mana Peak SZ vrchol (7.092) ve skupině Kamet

Chaukhamba II SZ vrchol (7.068) ve skupině Gangotri

Veškeré údaje jsou převzaty z knihy T.Hiebelera Himalaya und Karakorum, Silva Verlag, Zürich 1980.

Horolezecká činnost ve skupině Gangotri

rok	štíť (m-ft)	výprava (vedoucí)	vrchol (směr)	Literatura
1933	BHAGIRATHI III (6.456-21.176)	Britové (Marco Pallis)	18.6. Ch.Warren a C.F. Kirkus (od Z a J hřebenem)	1/

nepojmenované vrcholy v hřebenu SZ
od Shivilingu – západní (asi 20.100)
východní (asi 20.600)

5.6. Kirkus, Hicks

14.6. Hicks, Nicholson

rok	štít (m-ft)	výprava (vedoucí)	vrchol.družstvo (směr)	Liter.
1933	štít severně od Raktaw. ledovce (asi 20.400)		4.6. M.Pallis	
	Kedarnath Dome (6.831 m)		7.-12.6. pokus skončil 500 ft pod vrcholem	
1935-6	oblast proměřena G.H.Osmastonem, asistentem R.A.Gardinerem a R.C.Edgem ze Surway of India			4/
1938	BHAGIRATHI II (6.512-21.364)	6 Rakušanů (R.Schwarzgruber) a Němců	T.Messner, E.Ellmauthaler (SV hřeben)	3/
	BHAGIRATHI SV předvrchol (6.395-20.981)	"		
	CHANDRA PARBAT (6.728-22.073)	"		
	SCHWACHAND (6.721-22.050)	"		
	SRIKAILAS (6.932-22.740)	"		
	CHAUKHAMBA (7.138-23.420)	"		
1939	"	Švýcaři		
1947	SATOPANTH (7.075-23.263)	Švýcaři (A.Roch)	1.8.	6/
	KEDARNATH (6.940-22.770)	"	11.7.	6/
	Kedarnath Dom (6.830)	"	25.6.	4/
1952	GANGOTRI I (6.672-21.890)	Britové	3.10. J.B.Tyson, Huggins, Gevardhon, Annula, Passang, Dawa	5/
	GANGOTRI III (6.577-21.578)	"	13.6. L.George, V.Russenberger	6/
	CHAUKHAMBA (7.138-23.420)	Francouzi a Švýcar	J.A.Jackson, D.C.Bryson	6/
1965	AVALANCHE MOUNTAIN (20.260)	5 Britů	22.5. A.S.Kashyap, A.Sen, Ang Dawa, Gyalzen	11/
	Chandra Parbat	Indové (2.výstup)	25.6. N.Patel, K.Patel, S.Desai M.Bhatt a 3 Šerpové	11/
1966	GANGOTRI I (6.672-21.890)	Švýcaři	20.6. B.Shukla, R.Thacker a 2 Šerpové	11/
	GANGOTRI II (6.599-21.650)	Indové (B.Shukla) Gujerat University	27.10. Govinda, Amar Ray a Šerpové Karma a Gyalboo (výstup JV stěnou)	7/
	Bhagirathi II	Indové (S.Bose)		

rok	štít (m - ft)	výprava (vedoucí)	vrchol.družstvo (směr)	Liter.
1967	Bhagirathi II	? (R.G.Desai)	pokus	8/
1968	Bhagirathi II	? (S.Singh)	výstup	8/
1969	CHATURANGI (20.682) nepojmenovaný štít vlevo od ledovce Bhagirathi (?)	Indové (S.R.Chaudhuri)	7.10. 6 lidí na vrcholu	9/
	Bhagirathi III(?) (21.578) (asi II)	7 Indü (J.Elavia)	26.5.	10/
	"	Indové (S.Singh)	10.6. D.Ambegaonkar a Šerpové Nima a Pemba	10/
1971	Gangotri III	Indové (Border Police) (N.C.Tripathi)	20.6. 6 studentů a 2 instru- ktoři z Nehru Institutu	10/
	Kedarnath Dome (6.831-22.410)	Indové	26.6.N.C.Tripathi, S.Lab, Nimputher, Angputher	12/
1972	Bhagirathi II	Indové (Border Police) (N.C.Tripathi)	15.9. R.S.Varma, S.Singh, B.P. Lama, H.Ram a 3 Serpové	12/
1973	VASUKI PARBAT (6.792-22.285) Kedarnath	Indové (Border Police)	15.6.	13/ 14/
1974	SHIVLING (6.543-21.466) Chandra Parbat	Indové (Border Police)	2.10.	13/
	Gangotri I Gangotri III	Indové (Border Police)	19.5.	13/
1976	Gangotri I	Indové (Border Police)	3.6.	13/
1978	Kedarnath Dome Kedarnath	Indové (Border Police)	29.9.	13/
1979	Bhagirathi I (6.856-22.495)	Indové 10 členná výprava	27.4. 1.5.	15/ 15/
	Vasuki Parbat	Indové 4 členná výprava	16/	16/
		Indové (Border Police)	13/	13/
		Francie (4 členové) (L.P.Drouot)	17/	17/
		Wales (3 členové)(N.G.Cleaver)	pokus	17/

rok	štít (m - ft)	výprava (vedoucí)	vrchol.družstvo (směr)	Lit.
1979	Bhagirathi II	ČSSR (11 členů) (Z.Lukeš)	1.10. Z.Lukeš, J.Stráský J.Vitha - JV stěnou	17/ 20/
	BHAGIRATHI IV (6.556-21.510) Peak Barbara	ČSSR (11 členů) (Z.Lukeš)	4.10. K.Jerhot, Z.Lukeš, L. Páleníček (S hřeben)	17/ 20/
	Bhagirathi III	ČSSR (11 členů) (Z.Lukeš)	8.10. K.Jerhot, Z.Lukeš, L. Páleníček (S hřeben)	17/ 20/
	THALAY SAGAR (6.904-22.652)	USA (4 členové)(J.Thackray)		17/
	Sudarshan Parbat (6.507-21.350)	Indové (9 členů)(U.Ganguly)	pokus	17/
	Kedarnath	Polsko, Velká Británie (7 členů)	pokus	18/
1980	Kedarnath	Indie	9/79 A.Mukherjee, P.Kumar a Serpové Chunje a Karona	20/
	Nepojmenovaný štít u Sri Kailas (6.629-21.750)	Indie (R.Singh)	9/79 R.Singh a nosiči N. Singh, G.Singh	20/
	EKDANT (6.126-20.100) u Nilkanty	Indie (S.Kulkarni)		17/
	Bhagirathi I	Japonsko 12 členů (T.Matsunaga)	pokus J hřebenem	9/80 19/
	BHAGIRATHI I (6.856-22.495)	Japonsko 13 členů (H.Takabayashi)	29.9. K.Kanazawa, M.Ohno, T.Kurimoto JV hřebenem (do 2.10. ostatní členové vč.styč.důstojníka)	19/
	Bhagirathi II	Japonsko (7 členů) (H.Annaka)(ženská exp.)	5.10. H.Annaka, S.Asano, V stěnou a pokus S hřebenem	19/
	Bhagirathi II	Němci (3 členové)	V stěnou	
	BRIGUPANTH (6.772-22.219)	USA, Indie, Nový Zéland (9 členů)(A.Blum) ženská exp.	19.6. P.Brothers, S.Coons, N.Goforth - Z stěnou	20/
	Kedarnath	Indie (L.P.Kukreti)	22.5. armáda	17/
	Bharte Khunta (6.578-21.580)	"	24.5. "	17/
	Kedar Dome (6.831-22.410)	"	22.5. "	17/
	Kedar Dome	Japonsko (N.Takanoto) (9 členek-ženská expedice)	31.5. a 2.6.	17/
1980	Kharchakund (6.612-21.694)	Japonsko (S.Miyahara) (6 členů)	29.5. Hashimoto, Tanimura 30.5. Ueno, Miyahara, Yama- naka, Mizuno	20/

rok	stít (m - ft)	výpravu (vedoucí)	vrchol.druhostvo (úmr)	lit.
1980	Vasuki Furbat	Japonsko (3 členové) (K.Nakue)	15.9.K.Nakue, M.Komura, H.Komura 19/ V sténou a hřebem, 2.výstup	
	Shivling	Japonsko (3 členů) (A.Jasuda)	5.9. K.Nakue, M.Yamamoto, I.Kubo 19/ 3 hřebem	
	Shivling	Japonsko (8 mužů, 3 ženy) (S.Kurauchi)	20.5. Kobayashi, M.Nishie, Y.Inoue, Y.Inoue - 3 hřebem	
	Phalay Sagar	V.Británie (3 členové) (M.Antoine)	pokus 3 hřebem	20/ 21/
1981	SUDARSHAN PARBAT (6.507-21.350)	Francie (11 členů)	30.5. V hřebem	
	CHATURKHUJ (6.655-21.835)	" (H.Kapadia)		

Poznámka: Prvovýstup je vyznačen uvedením jména stítu velkými písmeny.

Číslo v posledním sloupci odkazují na následující literaturu:

- 1/ Himalayan Journal: Vol VI(str.106-126) 12/ American Alpine Journal (1972) str.189
- 2/ Himalayan Journal: Vol XI 13/ American Alpine Journal (1981) str.273
- 3/ Himalayan Journal: Vol XI str.140-146 14/ Himalayan Journal, Vol.XXXII (1972-1973)
- 4/ Prevot Brenan: Himalayan Odyssey (1974) 15/ American Alpine Journal, 45, Vol.XX, str.206
- 5/ The Himalayas: 1.edition, May 1966 16/ American Alpine Journal, 51, Vol.XXI, str.258
- 6/ American Alpine Journal, Vol.VIII, No.3 17/ Himalayan Journal, Vol.37 (1979-1980)
- 7/ Himalayan Journal, Vol.XXVII, str.152-183 18/ Futernik 6.1/1980, str.35
- 8/ Himalayan Journal, Vol.XXVIII (1967-68) 19/ The Ywa to Yuki, únor 1981, No.79, str.10
- 9/ Himalayan Journal, Vol.XXX, (1970) 20/ American Alpine Journal, 1981, Vol.23
- 10/ American Alpine Journal, (1970) str.186-7 21/ The Ywa to Yuki, annual 1981, str.176
- 11/ American Alpine Journal, (1967) str.409

उत्तराखण्ड-यात्रा

श्री बद्रीनाथ-केदारनाथ-गंगोत्री-यमनोत्री

केसवाश-मानसरोवर

Uttarakhand

•BÁDRÍ
•KEDAR
•GANGOTRÍ
•YAMNOTRÍ

HIMALAYAS

मार्ग चिह्न
INDICATIONS

Bus Routes
Foot Paths
Train Routes
Narrow Paths
River

LATEST EDITION

N

TAPOBAN

4290

CHATURANGI

5 NANDANBAN

5287

6395

N.E.

BHAGIRATHI II

6512

6792

VASUKI PARBAT

VASUKI

GANGOTRI

SHIVLING

6543

- ▲ ŠTÍT PEAK (M)
- HŘEBEN RIDGE
- ▲ TÁBOR CAMP
- BIVAK
- VÝSTUP ASCENT
- X SEDLO SADDLE
- LEDOVEC GLACIER

KUTI

BHAGIRATHI I

6792

6536

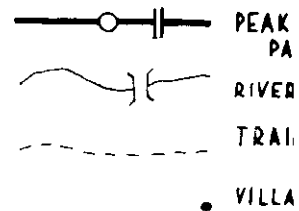
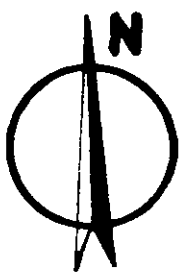
6536

6536

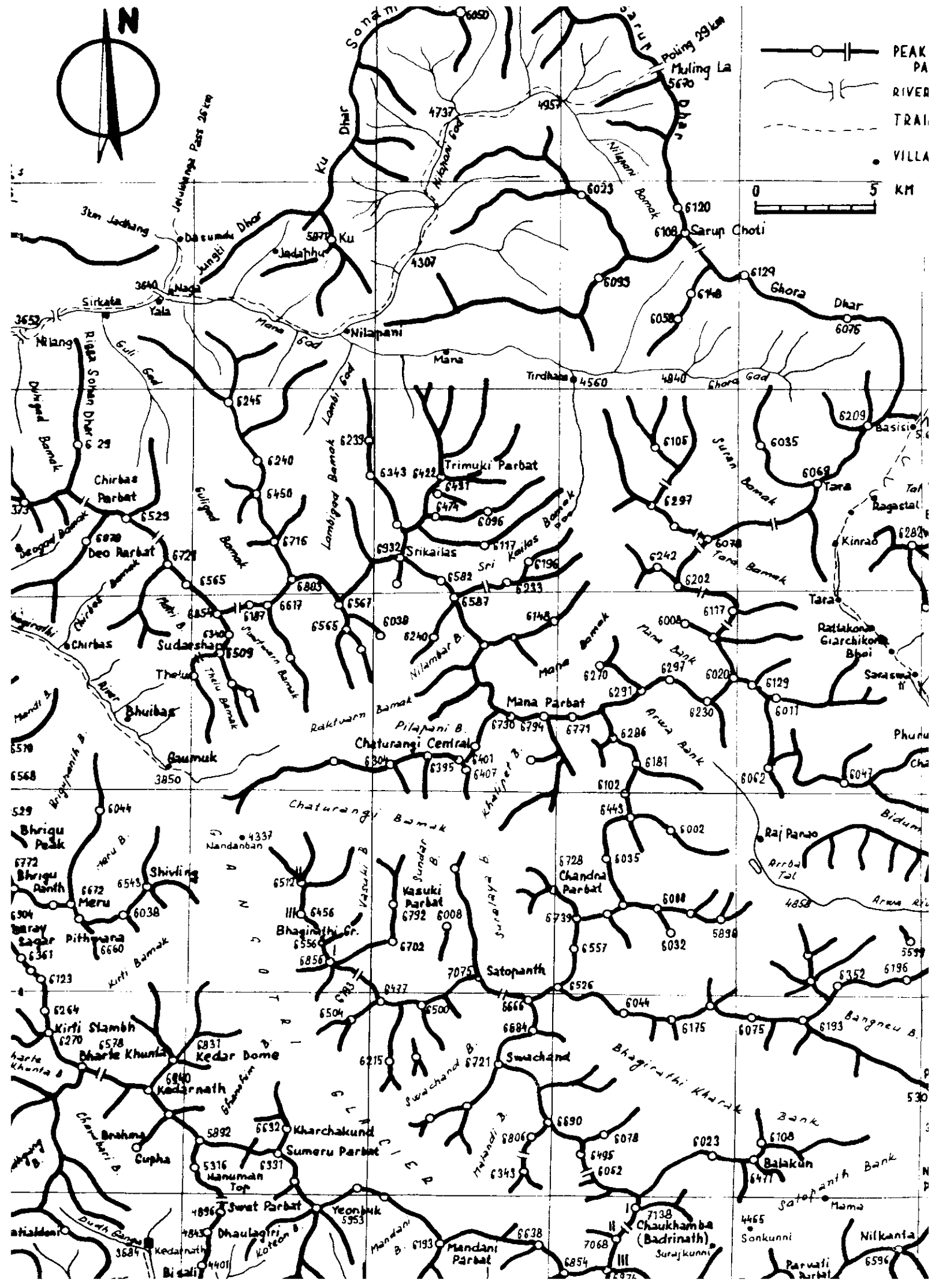
6225

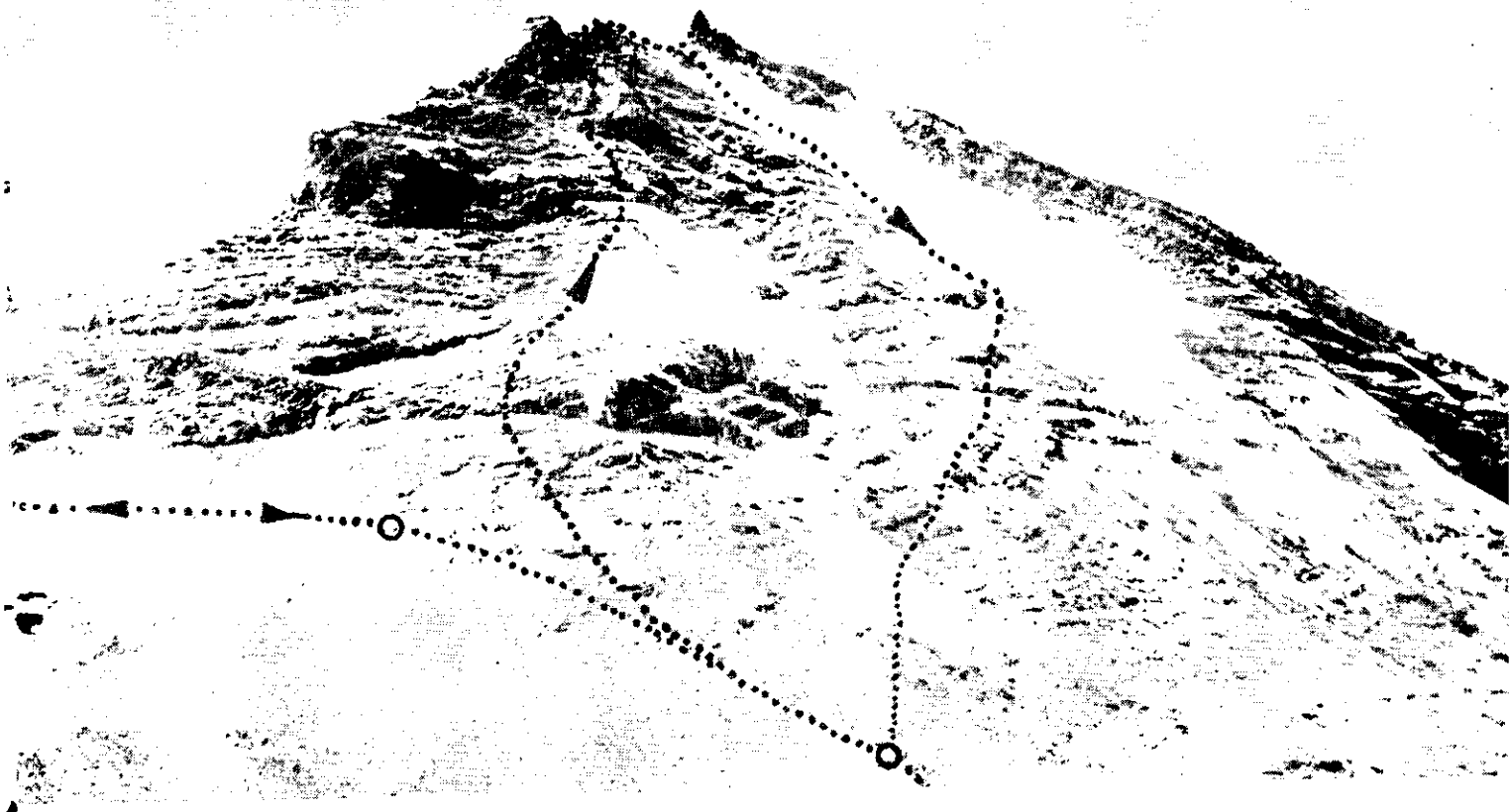
6702

BHAGIRATHI

0 5 KM

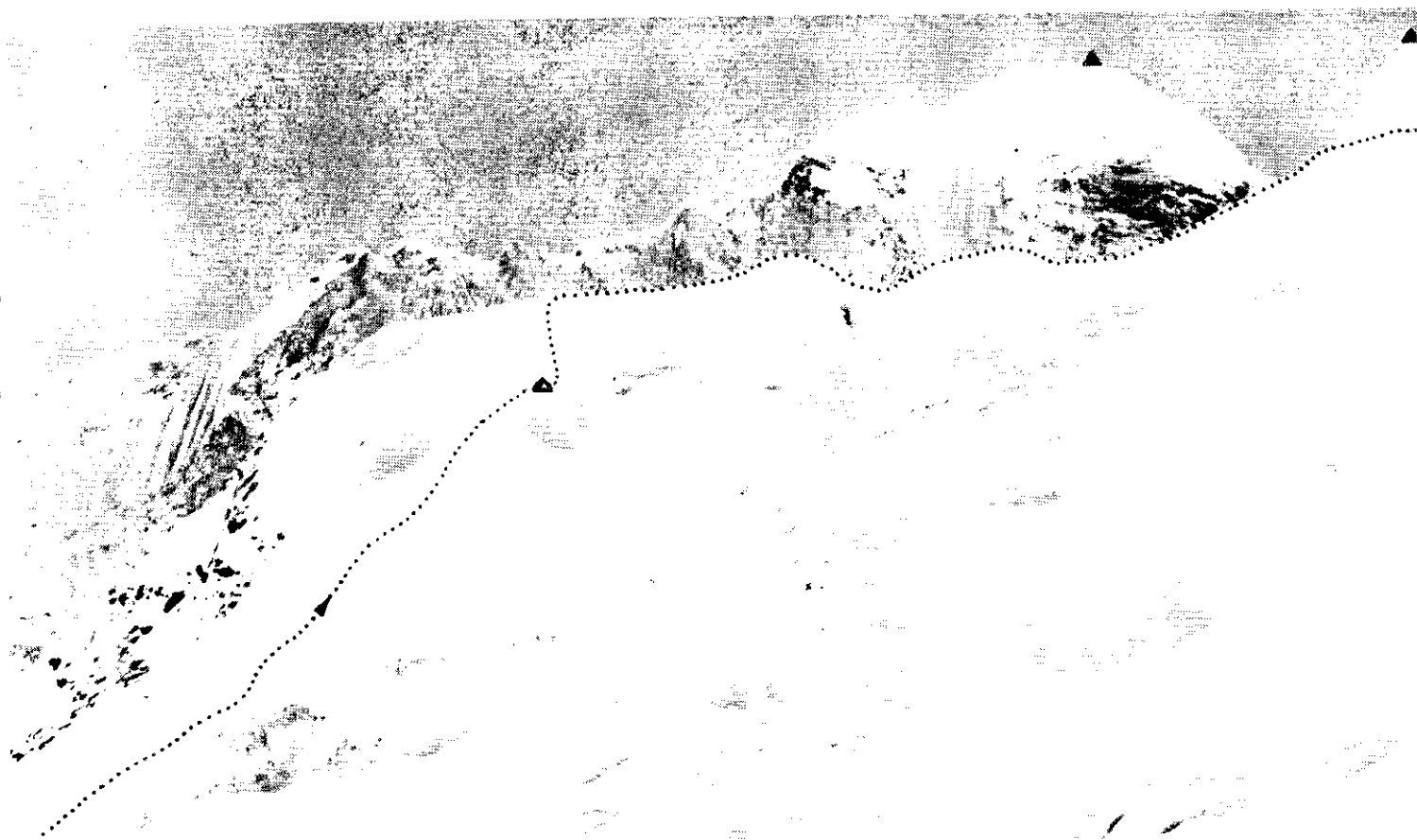

▲ Pohled ze severní odnože ledovce Vasuki na jihovýchodní stěnu Bhagirathi II (6512 m). Vlevo výstup do sedla mezi Bhagirathi II a III.

View of the northern offspring of the Vasuki glacier over the south eastern wall of Bhagirathi II (6512 m). To the left, the ascent to the saddle between Bhagirathi II and III.

Pohled z plochého sedla (cca 5400 m) nad táborem I na severovýchodní hřeben, zdvihající se ze severní odnože ledovce Vasuki k dvojkoce (6556 m). V pozadí Bhagirathi I (6856 m).

▼ View from the flat saddle (abt 5400 m) above the camp no 1 over the north-eastern ridge rising from the northern offspring of the Vasuki glacier to the double high spot (6556 m). Bhagirathi I (6856 m) in the background.

GARHWAL HIMALAYA 1979

Výprava na velvyslanectví v Delhi po návratu z hor.

Zleva na střeše Dr. Karel Kašpar, Ing. Leopold Páleníček, ve dveřích Božena Kroupová, stojící Pavel Hilbert, Ing. Božena Kuklová, Ing. Jiří Vitha, RNDr. Ivan Brdička PhDr. Jan Stránský, Ing. Zdeněk Lukeš, Ing. arch. Tomáš Šantavý a Karel Jerhot.

Our expedition at the Delhi Embassy on return from the mountains.

From the left on the roof Dr. Karel Kašpar, Ing. Leopold Páleníček, at the door Božena Kroupová, standing Pavel Hilbert, Ing. Božena Kuklová, Ing. Jiří Vitha, RNDr. Ivan Brdička, PhDr. Jan Stránský, Ing. Zdeněk Lukeš, Ing. arch. Tomáš Šantavý a Karel Jerhot.